

Hak-al

App.
special

- **Handige apps**
- **Big Day 2024**
- **Zeldzame slakken**

Het Oortdeel

Louis van Oort

Lvanoort@planet.nl

Een ongekende belevenis, assisteren bij het ringen van oehoejongen. Niek Nieuwenhuis

Coverfoto heggenmus. Paul van Veen

Positief

We leven in onrustige tijden. Een wereldwijde pandemie heeft een aanzienlijk deel van de wereldbevolking in een permanente staat van ontwrichtende woede gebracht, ook in Nederland. Stabiele instituten als de overheid, justitie, wetenschap en Studio Sport krijgen bakken kritiek te verstouwen. Oekraïne en de Gazastrook staan in brand. Het water stijgt, terwijl we tegelijkertijd verdorsten. Joost Klein...

Je kunt de krant niet fatsoenlijk meer lezen zonder een potje Prozac bij de hand te hebben. En dan heb ik het nog niet eens over de staat der natuur gehad. Gezien alle rampspoed (verdroging, stikstof, habitatverlies et cetera enzovoort und so weiter) zou je natuur in Nederland kunnen bestempelen als een zinkend schip. Ik – en ik niet alleen – word daar oprecht misnoegd van. Maar ik heb geen zin om in foetushouding in de douche te gaan liggen janken om zoveel ellende. En ik kan me niet voorstellen dat de lezer daar wél zin in heeft. Dus wordt het tijd voor leuke verhalen uit de natuur. Daarmee kan ik eindelijk ook eens voldoen aan de vraag die ik als journalist steeds vaker voor de kiezen krijg: “Kunnen jullie nou eindelijk eens een keer positief nieuws brengen?” Nou vooruit dan!

Begin mei werden de vier oehoejongen van vogelwebcamproject Beleef de Lente geringd. Op zich is dat al best geinig natuurnieuws. Het illustreert namelijk de indrukwekkende opkomst van deze reuzenuil in Nederland. Pas sinds 1997 broedt hij weer bij ons. Eerst in Zuid-Limburg, maar daarna gestaag uitbreidend over met name Zuidoost-Nederland. Inmiddels zijn er al bijna honderd broedparen in ons land en ik verwacht dat ze binnen afzienbare tijd ook in onze regio gaan broeden, bijvoorbeeld op Mariënwaerd.

Nog leuker werd dit nieuws (althans wat mij betreft) toen bleek dat Mark Zekhuis, de ecooloog die de oehoejongen normaal van het nest haalt, verhinderd was en vervolgens mij vroeg om de honneurs waar te nemen. Okee, dat bezorgde me eerst wel even buikpijn. Die oehoejongen zijn namelijk aan de forse kant en hebben klauwen die zo uit een horrorfilm komen. Bovendien zaten ze op een nestkast acht meter hoog in een boom, waar ik dan met een ladder naartoe moest klimmen. Ik heb weinig hoogtevrees, maar dit was toch een paar meter hoger dan de hoogste punt van mijn huis.

Enfin, niet zeuren. Een enorme buitenkans, dus gewoon doen!

De oehoes zaten in een bos op het terrein van het recyclingbedrijf Twence bij Hengelo. Op privéterrein dus. De vogels zouden worden geringd op een plek buiten het bos, om voor zo weinig mogelijk onrust te zorgen. En hoewel bij het ringen zelf de nodige pers (waaronder de NOS) aanwezig was, bleef het aantal personen dat naar de nestplek zelf toeging tot een minimum beperkt: twee man die de hoge ladder vasthielden en ik zei de gek. Met al die mensen die op je rekenen ga je natuurlijk geen onzekerheid tonen, dus ik schakelde mezelf in standje stoer, slikte slechts één keer onhoorbaar toen ik aan de voet van de ladder omhoogtuurde en ging aan de slag.

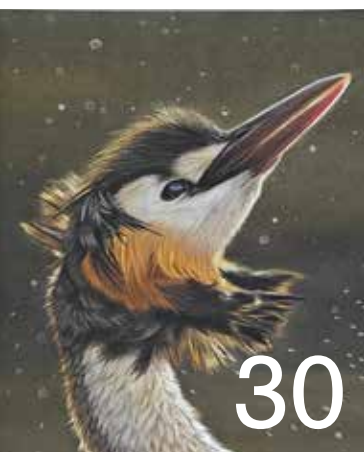
Toen ik over de rand van de nestkast keek, staarden drie paar grote, angstige oehoe-ogen me aan. Het vierde jong lag voorover en hield zich dood. Nu was het zaak het grootste jong, dat wat druistiger was, voorzichtig voorover te duwen. Je wilt namelijk niet dat ze van het nest springen (wat wel eens gebeurt). Heel doelgericht drukte ik de blazende jongen zachtjes op het nest, waarna ik ze één voor één in de big shopper-tas plaatste. Zorgvuldige die lieve klauwtjes vermijdend.

Met 4,5 kilo oehoe in de tas klom ik weer naar beneden, zodat het hele ringcircuit kon worden opgestart. De zeer geroutineerde ringer Gejo Wassink legde het viertal vast in het burgerlijk oehoeboek, onder grote belangstelling van journalisten en fotografen. Waarna de door dit alles onvermijdelijk gestreste oehoetjes weer in de tas werden gedaan, zodat ik ze kon terugzetten op het nest.

Wat een ervaring! Allereerst natuurlijk voor de oehoes. Het is enorm ingrijpend om dit mee te maken. Maar op de camera konden we zien dat ze na een kwartier alweer vrij rustig om zich heen zaten te kijken. Ze maken meer stressmomenten mee in hun leven en dat heeft verder geen merkbare invloed op ze.

Uiteraard was het voor mij ook een ongekende belevenis. Vier van die indrukwekkende en nog altijd zeldzame vogels te mogen vasthouden is iets wat ik mijn leven niet meer vergeet.

En het deed me ook even de puinhopen elders vergeten. 🐦

In dit nummer

- 2 Het Oordeel – *Positief*
- 4 Van het bestuur
- 5 **App-special**
- 5 Intro special
- 7 Bird Ring
- 8 Avimap en Live Atlas
- 10 AviNest
- 12 Birdingplaces
- 13 Wildcam
- 14 Trektelapp
- 16 Batdetectoren
- 17 Nachtgeluiden
- 20 eBird
- 21 Merlin

- 22 Zeldzame slakken
- 24 Daarom Dierenambulance
- 26 Focus op – *De klusgroep*
- 28 Jaarverslag 2023 – *Plantenwerkgroep*
- 30 Ik teken ervoor! – *Fuut*
- 32 Waar komt die naam vandaan? – *Determineren*
- 34 **Big Day 2024**
- 38 Aha op die manier! – *Mario Huizinga*
- 39 Colofon, info en adressen
- 40 Jeugd
- Deadline Hak-al 03-2024

Van het bestuur

bestuur@nvwc.nl

door Kars Veling

Redichemse waard

Volencampen

U heeft het waarschijnlijk al gezien: de Volencampen hebben een andere pachter gekregen. Door een burgercollectief waarin zeer vasthoudende en gemotiveerde Culemborgers samenwerkten heeft de eigenaar, het Rijks Vastgoedbedrijf, besloten dat ze het alleen nog maar biologisch beheerd willen hebben. Dat betekent dat dit unieke stukje Culemborg, met een historie die honderden jaren teruggaat, minder intensief zal worden gebruikt en hopelijk meer natuurwaarden kan krijgen. Wij als NVWC zijn daar heel blij mee. Het blijft wel landbouwgebied en het wordt dus niet, wat ik ook wel heb horen zeggen, natuurgebied.

Redichemse waard

We zijn ook al jarenlang betrokken bij de toekomst van een ander belangrijk gebied, de Redichemse Waard. Ook hier is een collectief actief, waarin ook de NVWC participeert, dat er een natuur- en recreatiegebied van wil maken. Er is inmiddels al heel veel water door de Lek gestroomd en hier zitten we nog midden in de onderhandelingen. Soms lijken er lichtpuntjes te zijn en soms denk je dat er helemaal niets van terecht zal komen, maar er wordt nog steeds gepraat, dus houden we hoop.

Jubiläum NVWC 50 jaar

Die Redichemse waard houdt ons trouwens al heel lang bezig en dat brengt me op ons aanstaande jubileum. Volgend jaar bestaat de NVWC 50 jaar! Dat willen we natuurlijk niet onopgemerkt voorbij laten gaan en daarom is een groepje leden bij elkaar gaan zitten om ideeën te verzamelen voor activiteiten en festiviteiten. We willen dat er speciale dingen gebeuren voor onze leden, waarvan er heel wat al vele jaren lid zijn, maar we willen ook naar buiten treden en zoveel mogelijk Culemborgers in aanraking brengen met onze mooie club. De mensen laten zien hoeveel mooie natuur er hier in onze omgeving te vinden is en ze vertellen wat ze zelf kunnen doen om de planten en dieren, de natuur, de biodiversiteit hier te versterken.

We hebben al een lijstje van meer dan 30 ideeën, maar als er mensen zijn die ook nog leuke of nuttige activiteiten weten die passen in ons jubileumprogramma volgend jaar, mail die dan naar bestuur@nvwc.nl. We zullen zeker niet alles kunnen uitvoeren, maar hoe meer goede voorstellen er liggen hoe beter we kunnen kiezen. 🐦

Special: digitale en elektronische tools voor natuurstudie

Deze Hak-al-special behandelt voorbeelden van mobiele apps, internet, elektronische tools en andere slimme technologie, die we kunnen gebruiken bij het vastleggen van natuurwaarnemingen.

*Tegenwoordig gaan we niet met papier en potlood
maar met onze smartphone de natuur in*

Van potlood en opschrijfboekje **naar smartphone en tablet**

door Kars Veling

De Natuur- en Vogelwacht Culemborg bestaat volgend jaar 50 jaar. Als NVWC'ers zijn we dus al bijna 50 jaar actief en vanaf het allereerste begin ook al bezig met het onderzoeken van de planten en dieren in onze omgeving. Maar de manier waarop we dat toen deden, is wel essentieel anders dan nu. De technische ontwikkeling is enorm snel gegaan en dat heeft ook grote invloed op natuuronderzoek.

Een van de eerste grote projecten waar we in 1975 aan meewerkten was de eerste landelijke vogelatlas die door Sovon in voorbereiding was. Deze ging uit van hokken van 5x5 km, dus 25 km². Met een kopie van een zwartwitkaart ging je het veld in om te inventariseren welke broedvogels er in dat hok broedden. En al die gegevens zette je, netjes met een pen, op een papieren formulier.

Coördinaten

Ook de vlinders werden nog gewoon op kaarten ingetekend. Die stip op de kaart moest je zelf van coördinaten voorzien, zodat vast lag waar je dat vlindertje precies had gezien. Nou ja, precies. Veel van de waarnemingen van toen zijn op basis van 100x100m hokken

VERSPREIDINGSONDERZOEK DAGVLINDERS VAN NEDERLAND
IN HET KADEF VAN DE EUROPEAN INVERTEBRATE SURVEY - NEDERLAND

Coördinator Verspreidingsonderzoek Ir. W. Geraedts
 p/a Vakgroep Natuurbeheer Landbouwhogeschool
 Ritzema Bosweg 32a, 6703 AZ Wageningen

Centraal Bureau Nederland van de Europese Invertebrate Survey
 Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Raamsteeg 2,
 Postbus 9517, 2300 RA Leiden

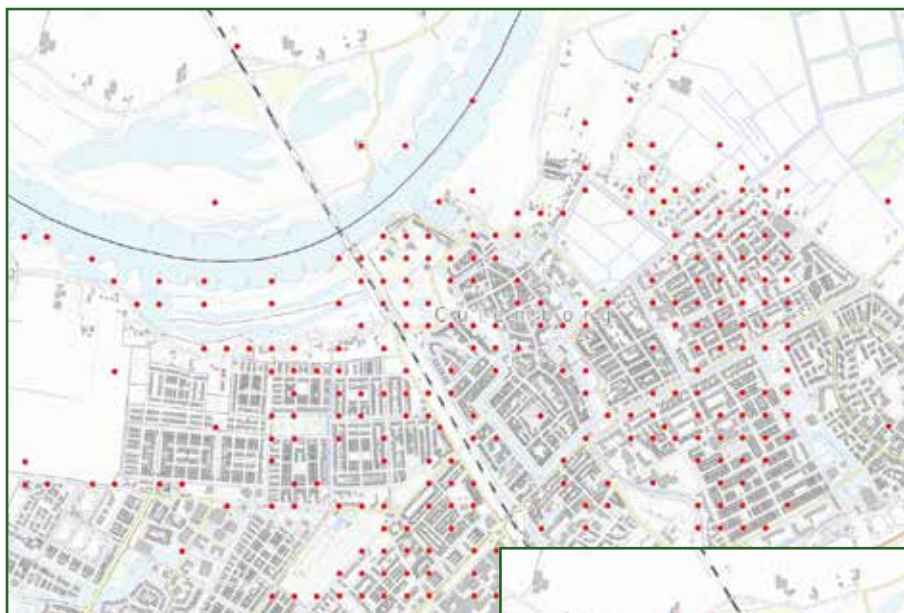
Groenep		Soortnr		Genus		Soort		Matrizen		Plaatnaam		Jaar		Mnd		Dag	
0012								39 vert 122		hor 25		36		38		40	
WAGENINGEN																	

Decade		Lengte		Determin		Correct		Bijdragen		A. Aantal		V. Aantal		A. Aantal			
42		80		53		56		39 60 61		65 66		x-hoofz 17		y-vert 76 77 78			
11747 4425																	

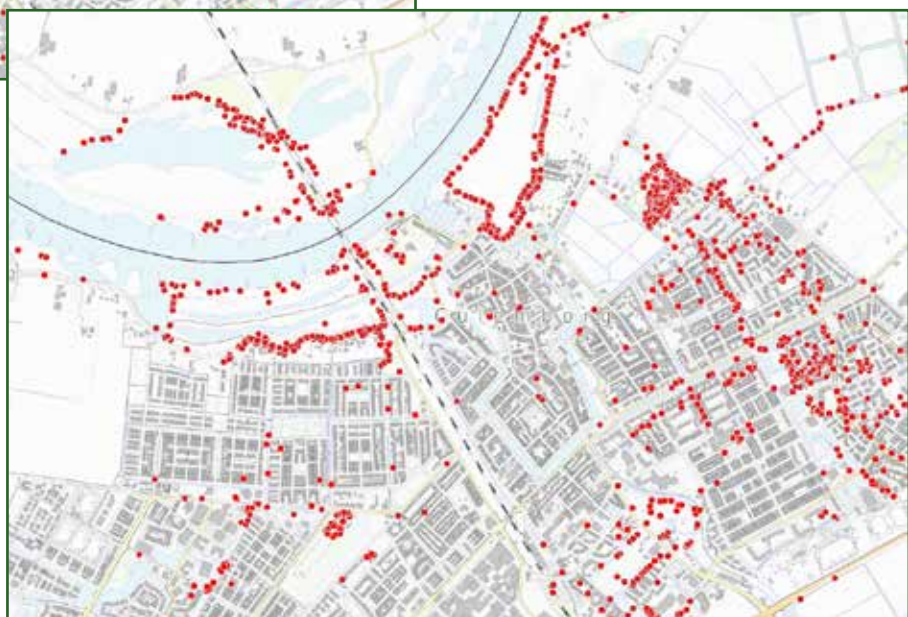
WGS/V. V. B. B.		Landchap		G. V. A.		W. A.		M. A.		P. A.		V. A.		V. A.			
81 82 83 84 85		87 88 89 90 91 92		93 94		95 96		97 98 99 100		101 102 103 104 105		106 107 108 109 110		111 112 113 114 115 116 117 118 119 120			
BJAGLGHD 7476 6001012A 8521G1A																	

Soortnr		Genus		Soort		Mnd		Dag		B. B. C.		Plant		A. Aantal		W. A. Aantal		V. A. Aantal	
11						38		40		59 60 61		62		77 78		83 84 85		93 94	
470066		CYNTICARD		0812		3408		41		0036		CILEP		A					
450077		GONERHAM		0824		39		5		0036		CILEP		A					
				20		35		5		0016		CILEP		A					
				25		34		5		0016		CILEP		A					
				28		39		5		0056		CILEP		A					
				30		38		5		0016		CILEP		A					
				31		34		5		0016		CILEP		A					
470077		AGLAURTI		0827		38		5		0016		CILEP		A					
450088		PIERRAPA		0819		38		5		0016		CILEP		A					
480083		COENPAMP		26		38		5		0016		CILEP		A					
460019		POLYICAR		0816		39		5		0016		CILEP		A					
				21		38		5		0016		CILEP		A					
480022		LASIMEGE		21		34		5		0016		CILEP		A					
450031		PIERRBRAS		21		34		5		0016		CILEP		A					
470041		LINACIO		21		38		5		0016		CILEP		A					

Handmatig invoeren waarnemingen - een tijdrovende klus

Vlinderwaarnemingen 1990-1995 - deze zijn ingevoerd per hok van 100x100 meter

Vlinderwaarnemingen 2018-2023 - door gebruik GPS zijn het exacte locaties

ofwel hectare-hokken. Dat is ook te zien op kaartjes uit de jaren '90, bijvoorbeeld die uit het boekje 'Vlinderen tussen Lek en Linge', dat de NVWC heeft uitgegeven.

Plaatsbepaling

Voor die plaatsbepaling kwam er op een gegeven moment de GPS. Dit apparaatje, ontwikkeld voor defensiedoeleinden, gaf netjes aan, met een zekere onzekerheidsmarge, waar je was. Als je dat direct noteerde bij de waarneming kon je dat sneller op de formulieren kwijt. Dit betekende dat er veel meer waarnemingen en met een veel grotere nauwkeurigheid dan 100 x 100 m beschikbaar kwamen. Inmiddels heeft iedere telefoon een gps aan boord en weet je dus altijd en overal precies waar je bent.

Smartphone

Tegenwoordig worden er heel veel meer waarnemingen doorgegeven en dat komt vooral doordat iedereen inmiddels een smartphone heeft en er zijn diverse invoerapps die het heel eenvoudig maken om snel en accuraat door te geven. Vooral Waarneming.nl heeft een hele grote groep waarnemers en voor een andere groep is Telmee een mooie invoermodule. Het gaat tegenwoordig om vele miljoenen waarnemingen per jaar.

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

Een hele belangrijke ontwikkeling was het opzetten van de NDFF. Tot een jaar of twintig geleden waren er tientallen databestanden met waarnemingen. Die waren er bij gemeenten en provincies, bij alle soortenorganisaties zoals Sovon en De Vlinderstichting, maar ook bij groene adviesbureaus en natuurbeherende instanties. Wilde

je van een bepaalde plek weten wat daar was gezien, moest je bij tientallen organisaties langs. En dan was nog maar de vraag hoe betrouwbaar de gegevens waren. In de NDFF komen heel veel van die databestanden samen en een team van honderden experts zorgt ervoor dat die gegevens ook worden gevalideerd. Dit betekent dat de gegevens veel meer en beter gebruikt kunnen worden voor de bescherming van planten en dieren.

Van losse waarnemingen naar meetnetten

Er zijn inmiddels heel veel apps die het nog makkelijker maken om betrouwbare gegevens te verzamelen en in deze Hak-al vindt u daar diverse voorbeelden van. Heel veel data dus, maar niet iedere waarneming is gelijk. Losse waarnemingen geven ons heel veel informatie over waar bepaalde soorten voorkomen. Maar wil je weten hoe het met bepaalde planten of dieren gaat, moet je gaan monitoren. Als je jaar in jaar uit op dezelfde manier een gebied onderzoekt, kun je harde uitspraken doen over hoe het met de soorten daar gaat. Maar monitoring is heel erg tijdrovend. Een relatief nieuwe methode, de zogenaamde flex-tellingen, zitten hier een beetje tussenin. Als je via Live-atlas van Sovon, de kwartiertellingen van De Vlinderstichting of de transecttellingen van Waarneming.nl telt, krijg je veel meer gegevens waarmee je veel meer kunt zeggen over hoe het met de soorten gaat, terwijl het veel minder tijd kost dan de meetnetten. In een volgende Hak-al zullen we hier verder op in gaan. Er is de afgelopen 50 jaar veel veranderd en daardoor zijn er heel veel meer gegevens over waar planten en dieren voorkomen en hoe het met ze gaat. Dat is essentieel om ze goed te kunnen beschermen. En met alle technische snufjes wordt het gemakkelijker om betrouwbare gegevens te verzamelen. Lees maar de artikelen in deze thema Hak-al. 🐦

Ringwaarnemingen worden nog leuker met **BirdRing**

door Mario Huizinga

De allereerste versie van de BirdRing-app is ontstaan in de kerstvakantie van 2015. Ik las steeds meer ringen af, maar ik vond het omslachtig om in een notitieboekje op te schrijven welke ring ik had afgelezen en waar precies en wanneer, en later op de pc alles weer over te typen. Ik wist hoe makkelijk het zou kunnen zijn, met de ObsMapp-app voor waarneming.nl als inspiratie.

Het was een bijzondere ervaring om mijn eerste zelfgemaakte mobiele app op mijn Android-telefoon te installeren. Bij mijn werkgever was het motto: "Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker." Maar nu met mijn eigen project wilde ik het niet alleen makkelijker te maken, maar vooral ook leuker.

Makkelijker invoeren

Het vastleggen van een waarneming is eenvoudig: je kiest een soort uit een lijstje met favoriete soorten. Dan krijg je een scherm om de kleur en inscriptie van de kleurring(en) af te lezen. De app weet voor veel soorten en projecten welke kleuren zijn gebruikt, en zorgt op die manier dat fouten zoveel mogelijk worden voorkomen. Je geeft op een kaartje aan waar je de vogel hebt gezien en eventueel kun je nog extra gegevens toevoegen. Datum en tijd worden automatisch geregistreerd. Bewaren en je bent klaar voor de volgende. Als je gewend bent aan het gebruik van BirdRing, duurt het niet langer dan 10 tellen om een waarneming in te voeren.

Makkelijker doorgeven

Vogels worden geringd om onderzoekers te helpen aan gegevens, waarmee ze hun kennis over de soort kunnen vergroten. Hoe oud worden ze, hoe ver en via welke route trekken ze, hebben ze vaste gewoontes, welke relaties hebben ze en nog veel meer vragen om te onderzoeken. Daarom is het belangrijk om, als je een vogel met een ring ziet, de gegevens ook door te geven. BirdRing ondersteunt

hiervoor verschillende vormen. De makkelijkste manier is met een druk op de knop gegevens te versturen naar een website. De app herkent honderden projecten van inmiddels al 63 soorten en weet naar welke website gegevens kunnen worden verstuurd. Voor andere projecten helpt de app je om uit te zoeken hoe je de gegevens kunt melden. Je kunt de gegevens vanuit de app dan e-mailen naar de onderzoeker.

Leuker

Het leukste van het ringaflezen vind ik zelf het bekijken van de 'life history'. Je ziet waar, wanneer en door wie de vogel is geringd en sindsdien is afgelezen. Voor waarnemingen die BirdRing kon uploaden naar een website, kun je direct na het invoeren de life history in de app bekijken, op een leuk kaartje. Daar zie je grote verschillen tussen individuen, ook van dezelfde soort. De ene vogel wordt altijd en alleen op dezelfde plek afgelezen, de ander heeft aflezingen in heel Europa of zelfs daarbuiten. Ik vind het altijd bijzonder om in het veld, als ik nog bij de vogel ben, te zien dat hij net een reis achter de rug heeft vanaf zijn broed- of overwinteringsgebied.

SpotFinder

Een andere leuke feature van BirdRing is de ingebouwde SpotFinder (nu alleen nog beschikbaar op Android). Daarmee kun je voor elke tijd van het jaar in heel Europa zien wat goede plekken zijn om ringen af te lezen en welke soorten je daar kunt verwachten. Ik gebruik het zelf in binnen- en buitenland om in een bepaalde omgeving leuke afleesplekjes te vinden.

Probeer het uit

In de omgeving van Culemborg kun je onder andere ringen aflezen van grutto's in de Everdingerwaard (vanaf februari), meeuwen bij de doorgezaagde bunker langs de Diefdijk en tegen de avond op paaltjes langs de Lek, en in de winter ganzen in het buitengebied.

Op stap met **Avimap**

LiveAtlas in je eigen buurt

door **Berry Lucas**

LiveAtlas-route langs de Linge bij Acquoy

Enige nostalgische gevoelens heb ik wel bij de krabbelige dagboekjes vol met vogelherinneringen en de verregende papieren inventarisatieformulieren op een klembord. Maar gezien het gemak en de mogelijkheden van waarneming-apps op je mobieltje heb ik deze net als vele vogelaars en vogeltellers inmiddels afgezworen. Hoewel het niet de enige app is die ik gebruik, past de app Avimap van Sovon goed bij mijn behoefte om bij het vogelen ook een steentje bij te dragen aan kennis om vogels goed te kunnen beschermen.

Met Avimap in combinatie met een Sovon-account kun je systematisch je vogelwaarnemingen vastleggen en werk je bovendien mee aan vrijwillige vogelmonitoring. Ontwikkeld als veld-app voor broedvogelinventarisaties, kunnen hiermee tegenwoordig gegevens voor bijna alle Sovonprojecten zoals het meetnet urbane soorten (MUS), watervogeltelling, kolonievogeltelling, slaapplaatstelling en de jaarrond tuinvogeltelling ingevoerd worden.

LiveAtlas

Zelf heb ik veel plezier van het gebruik van Avimap bij de deelname aan het LiveAtlas-project. Het is een doorlopend vervolg op het grote atlasproject dat is uitgevoerd in de periode 2013 - 2015 (en in 2018 als Vogelatlas is gepubliceerd). Je kunt hierbij een gestructureerde

manier van tellen kiezen door één uur lang in een heel km-hok alle aangetroffen soorten en individuen te noteren, liefst met de broedcodes erbij. Maar het aantrekkelijke is dat je ook kunt kiezen voor een variabele route qua tijd en dekking. Daarbij heb je verder de keuze om alle individuen en soorten te noteren of slechts een deel, de aanwezigheid van een soort aan te vinken of de locatie van een individu in te voeren. Tegelijkertijd kan ook de track vastgelegd worden.

Het belangrijkste doel van LiveAtlas is landelijk de trefkans en de verspreiding van soorten door het jaar en de jaren heen te bepalen; om dichtheden en populatiegroottes van vogels te bepalen zijn ook andere meetnetten nodig. De geüploade data van vele vrijwillige tellers geven zo real-time informatie over het voorkomen van soorten, maar een eventuele nieuw te vervaardigen Atlas kan vast en zeker profiteren van deze bron van informatie nu veel Sovon-vrijwilligers hieraan meedoen. Overigens kun je ook waarnemingen van andere soortgroepen (gelijktijdig) opgeven in de app, zoals vlinders, libellen en zoogdieren.

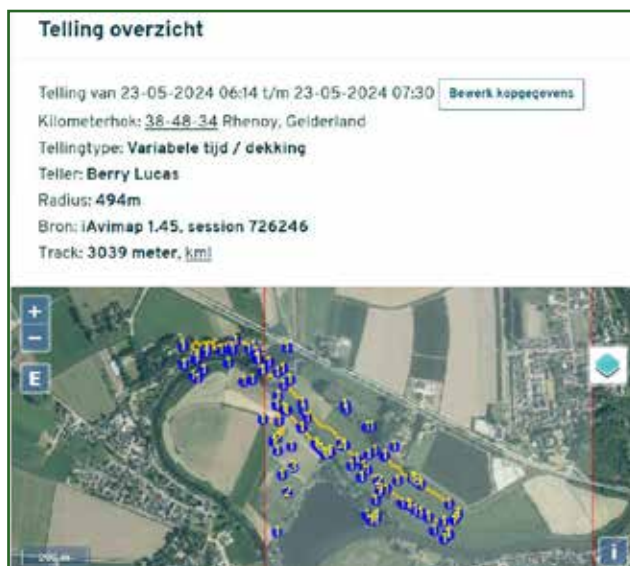
Laagdrempelig

Leuk dus voor het vastleggen van een (vogel)wandeling in een willekeurig gebied, waarbij je even Avimap aanzet, het kilometerhok waar je (in de buurt) bent aanvinkt op de kaart en meteen aan de slag kunt gaan om een vogellijstje in te voeren (tenzij je natuurlijk sociaal in contact wil blijven met je eventuele niet vogelende wan-

Een deel van mijn LiveAtlas route langs de Linge bij Acquoy.

Onder: het mobiele invoerscherm per waargenomen soort.

Links: elke waarneming en de gelopen route kunnen met coördinaten worden vastgelegd.

Onder: op het LiveAtlas-portal staan onder meer meldingsfrequentie-grafieken per soort, gebaseerd op het voorkomen van de soort in alle variabele routes en kilometerhok-tellingen.

delpartner). Als je eraan hecht dat je waarnemingen ook in waarneming.nl komen te staan, kun je de verzamelde soortgegevens na afloop van de trip niet alleen naar de Sovon-database uploaden, maar ook automatisch laten doorzenden naar waarneming.nl. Je eigen data kun je later ook bekijken op de LiveAtlas-website liveatlas.nl. Daarnaast kun je in het Sovon-portal al je eigen telprojecten en je waarnemingen in de loop der jaren raadplegen. Inmiddels doen al honderden tellers mee met LiveAtlas, ongetwijfeld omdat het laagdrempelig is, geen streng telprotocol vergt en Avimap het zo makkelijk maakt om in te voeren. Er staan enkele NVWC'ers in de lange tellers(rang)lijst met deelnemers. Afgelopen jaar was er in het kader van het vijftigjarig jubileum van Sovon een bijzondere challenge waarbij op de kaart van Nederland vogelafbeeldingen zijn opgebouwd uit kilometerhokken. Een poot van de lepelaar lag in ons werkgebied, en de samenstellende 30-tal kilometerhokken zijn door enkele NVWC-leden allemaal geteld in 2023.

Vast rondje

Ik ben zelf begonnen met LiveAtlas toen ik nog in Culemborg woonde, maar heb dat voortgezet in en rond mijn nieuwe woonplaats in Acquoy (naast MUS- en watervogeltelling). Aangezien ik een vast rondje van ongeveer drie kilometer liep met de hond en Avimap daarbij vaak aanzette, legde ik bijna wekelijks dezelfde LiveAtlas-route (vanuit de achtertuin) vast, meestal in de ochtend. Nu de hond overleden is, is de frequentie wel wat teruggelopen. Elke ronde is een beetje een wedstrijdje geworden om zoveel mogelijk soorten te scoren. Het is een gevarieerd gebied met tuinen, dijkbebouwing, bosjes, open water, rietmoeras, weilanden, grienden en biedt dus een aardige variëteit aan vogels. Hier in het Lingeland-schap ontkom je niet aan allerlei water-, riet- en moerasvogels, zoals

Cetti's zanger, rietzangers, blauwborsten, kluten, kleine plevieren, purperreigers, meerdere eendensoorten enzovoort. Op de route zijn twee ijsvogelnesten. De wandeling levert stevast weidevogels op, naast allerlei bos- en struweelvogels. Verrassingen voor mij waren zingende exemplaren van matkop, nachtegaal, grote lijster, bonte vliegenvanger en gekraagde roodstaart. In de winter is er altijd kans op meerdere houtsnippen, waterrallen, waterpiepers enzovoort.

Ontwikkelingen volgen

Hoewel je er voor kunt kiezen zoveel mogelijk kilometerhokken te bezoeken, maakt een vaste route je heel bewust van de (seizoens) ontwikkelingen van de presentie van vogels in je omgeving door het jaar heen. Ik verbaas me er soms over dat je gewone standvogels als ekster, spreeuw, merel en koolmees op sommige dagen niet of nauwelijks tegenkomt op de route. Je beleeft door het vastleggen in de LiveAtlas-lijstjes de zangpieken van sommige zangvogels intens, zoals bijvoorbeeld bij de massale aankomst van tijtjaf of bosrietzanger. Ik vind het daarbij interessant om de aankomstdata en pieken te vergelijken met het actuele landelijke beeld van de aanwezigheid en verspreiding van de soorten. Deze worden in grafieken op basis van trefkans en kaartje weergegeven op de Sovon-LiveAtlas website. Doordat LiveAtlas inmiddels vanaf 2019 loopt, kun je nu het seizoensverloop per soort gedurende vijf jaren met elkaar vergelijken.

Kortom, een prettige, leerzame en nuttige bezigheid. Wil je ook met Avimap aan de slag, vraag dan een Sovon-account aan, zet de app op je smartphone en je kunt vrijwel direct beginnen. Want elk lijstje telt! 🐦

Monitoren broedsucces met **AviNest**

Ook van nestvlieders als deze kleine plevier kunnen de gegevens worden vastgelegd in AviNest.

door Sjerp Weima

Om veranderingen in vogelpopulaties te kunnen verklaren, zijn ten minste gegevens over het broedsucces nodig. Sovon verzamelt die in hun Meetnet Nestkaarten (www.sovon.nl/tellen/telprojecten/nestkaarten). Dit werd in 1995 gestart als aanvulling op de broedvogel-monitoring.

Tot 2018 dienden de op papieren nestkaarten verzamelde gegevens in een speciaal te installeren Windowsprogramma te worden 'ingeklopt' om daarmee te worden verstuurd naar de Sovon-database. Met de app AviNest (voor Android; nog niet voor iPhone niet beschikbaar) is het verzamelen van gegevens over broedbiologie en broedsucces een stuk eenvoudiger geworden, gestandaardiseerd en 'in het veld' uitvoerbaar gemaakt.

Heel kort bij het nest

AviNest opent met een kaart van het gebied waar je je bevindt (fig. 1) en de lijst van nesten die je al hebt ingevoerd. Kleuren op de

kaart geven de status aan van het nest (afgerond of dat er nog een bezoek nodig is) en in de lijst staan vinkjes bij zojuist bezochte of afgeronde nesten. Vanaf dit scherm kan, voor geregistreerde legfels, worden doorgeslikt naar de nestgegevens of kan een nieuw legsel worden aangemaakt.

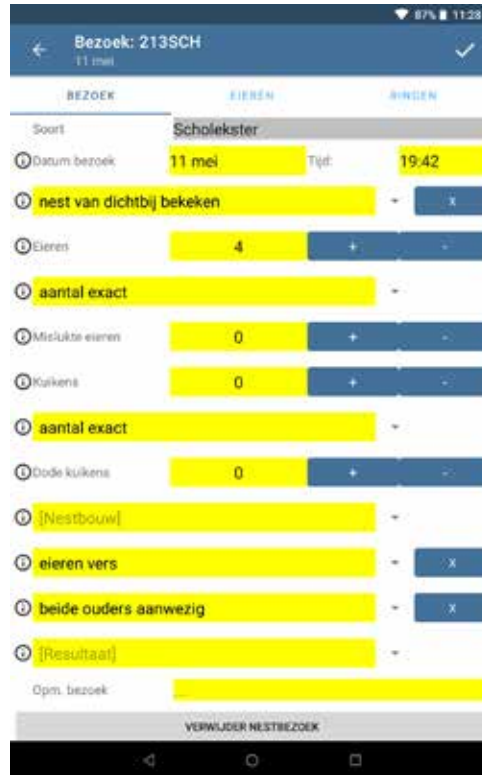
De app maakt gebruik van de GPS-gegevens van het apparaat. AviNest is zo gebouwd, dat je maar heel kort in de buurt van een nest hoeft te zijn om gegevens in te voeren. Na het vastleggen van de locatie en de soort volstaat een snelle blik op het nest (om het aantal eieren of jongen te tellen of de leeftijd van de jongen te schatten), waarna op veilige afstand van het nest de gegevens van het nestbezoek kunnen worden ingevoerd (fig. 2). Hierdoor is de kans op verstoring geminimaliseerd; voor mij een absolute vereiste om überhaupt broedsucces te willen monitoren.

Nestvlieders

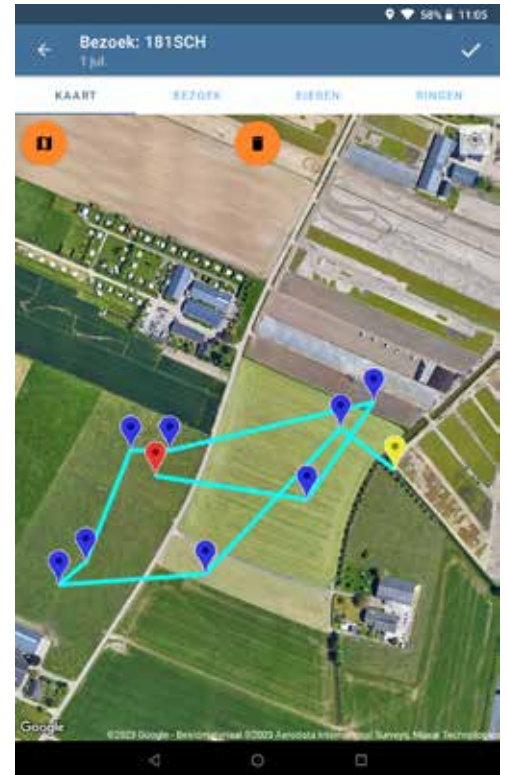
Zelf gebruik ik AviNest voor het volgen van het broedsucces van scholeksters en kleine plevieren rondom Houten. Beide soorten zijn nestvlieders en ik kan de verschillende stadia van ontwikkeling van

Figuur 1: Beginscherm AviNest; met locaties en status van aanwezige nesten of gezinnen.

Figuur 2: Scherm bezoek; voor het vastleggen van gegevens over eieren, jongen en (gedrag) oudervogels.

Figuur 3: Scherm bezoek; met kaart voor het vastleggen van locaties van gezinnen. De nestlocatie is geel, de actuele locatie rood.

legsels en broedsels snel en eenduidig vastleggen in de app. De families met jongen verplaatsen zich door het landschap. In AviNest kan per bezoek de locatie van het gezin worden vastgelegd (fig. 3). Dat geeft mij aan het einde van het seizoen een verrassend inzicht in het habitat dat door deze nestvlinders met opgroeiende jongen wordt gebruikt.

Uiteraard is het belangrijk om het succes of falen van een broedpoging te registreren. Dit kan in AviNest tot in detail. Om op een statistisch verantwoorde manier met de gegevens te kunnen rekenen, dien je ten minste drie bezoeken te registreren. Eén om het nest vast te leggen, een bezoek aan het einde van de jongenfase en een tussentijds bezoek om vast te stellen dat er nog wordt gewerkt aan nageslacht. Bij voorkeur wordt een nest of gezin van afstand bekeken.

Ook gegevens van aangebrachte of afgelezen ringen kunnen in AviNest worden geregistreerd. Voor terugmeldingen is er een snelle koppeling met BirdRing ingebouwd; erg handig!

Veilige opslag

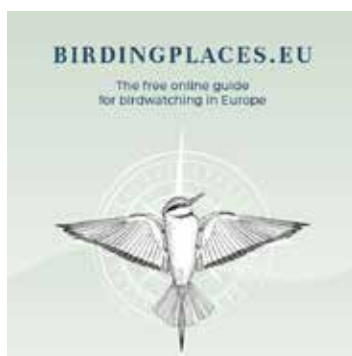
Na elk bezoek kunnen de gegevens van de app worden gesynchroniseerd met de database bij Sovon. Daarmee is de gebruiker verzekerd van de veilige opslag van de gegevens.

Je kunt met anderen samenwerken bij het volgen en registreren van legsels in de app. Deze mogelijkheid zal in een nieuwe versie nog worden uitgebreid.

Na het broedseizoen kunnen in het Sovon-portaal een aantal standaard rapportages worden gemaakt. Vanuit de app kunnen de gegevens als .csv-bestand worden geëxporteerd. Daarmee kan de gebruiker zelf gaan rekenen en eigen overzichten maken.

Ben je geïnteresseerd geraakt om een bijdrage te leveren aan broedbiologisch onderzoek? Voor het gebruik van AviNest heb je een Sovon-account nodig en voor het volgen van nesten een registratiebewijs voor het nestkaartproject. Meer info vind je op:

[Hoe start ik als nestonderzoeker?/Sovon](#)

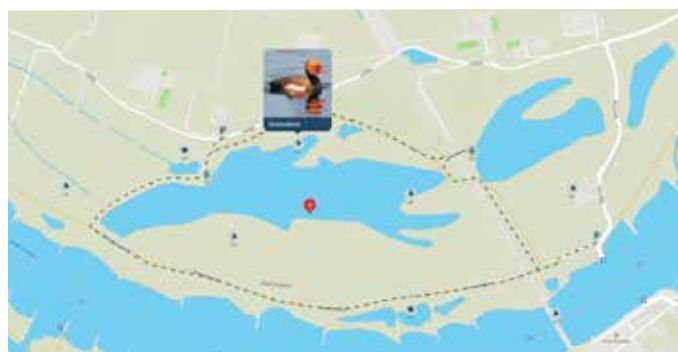

Birdingplaces dé gratis tool voor vogels kijken in Europa

Culemborg en Steenwaard

QR-code Birdingplaces.eu

door Bas Engels

Sinds januari 2020 zijn er meer dan 1200 vogelgebieden in Nederland en ruim 7000 gebieden over de hele wereld op de kaart gezet op Birdingplaces; een gratis toegankelijke website gemaakt voor en door vogelaars. Informatie over specifieke vogelgebieden in Europa was doorgaans moeilijk en sporadisch vindbaar, maar Birdingplaces heeft daar verandering in gebracht.

Elk van deze ruim 7000 gebieden bevat informatie over waar je het beste kunt parkeren, welke route je het beste kunt afleggen, welke soorten je in het gebied kunt aantreffen, en of er vogelkijkhutten aanwezig zijn.

Ook de gemeente Culemborg is inmiddels goed op de kaart vertegenwoordigd, zoals de Regulieren, de Molenkade en de Tichelgaten. Je kunt gratis een account aanmaken op de website en gebruikmaken van alle informatie die voorhanden is. Daarnaast kun je ook nieuwe gebieden op de kaart zetten. Je hoeft geen ervaren vogelaar te zijn om deze gebieden aan te maken. Het is voor de meeste gebruikers veel belangrijker om te weten waar ze hun auto het beste kunnen parkeren, of het gebied in een bepaald seizoen is afgesloten, of waar jijzelf leuke soorten in het gebied hebt gezien. Andere gebruikers kunnen deze gebieden weer aanvullen met hun eigen kennis.

Verschillende onderdelen

Een Birdingplace, oftewel een vogelgebied, bestaat uit verschillende onderdelen. Allereerst valt een gebied in een bepaalde categorie,

zoals A: dit gebied mag je niet missen (aangegeven als een rode stip op de kaart), of C: leuk als je in de buurt bent (aangegeven met een blauwe stip op de kaart). Het zegt iets over wat er voor vogelaars te halen valt, en of het de moeite waard is om het gebied te bezoeken. Een Birdingplace heeft een (soms uitgebreide) beschrijving van het gebied waarin staat beschreven waar welke soorten kunnen worden gezien, welke belangrijke landschapselementen aanwezig zijn, en tijdens welk seizoen je het beste het gebied kan bezoeken. Details over het gebied staan overzichtelijk weergegeven. Is het handig om een telescoop mee te nemen? Is het gebied ook toegankelijk per fiets? Kun je een ronde maken, of is het alleen een mooi uitkijkpunt?

Landkaart

Misschien wel het belangrijkste onderdeel van een Birdingplace is de landkaart. Op deze kaart staat de eventuele looproute, de beste parkeerplaats, de locaties voor specifieke vogelsoorten, en waar eventuele vogelkijkhutten aanwezig zijn. Eventuele horecagelegenheden of extra informatie over bezienswaardigheden, zoals een informatiebord, kunnen ook worden weergegeven. Op deze manier kan lokale informatie over interessante vogelgebieden worden gedeeld met andere vogelliefhebbers, en kunnen ook zij deze gebieden gaan ontdekken.

Ben je benieuwd naar Birdingplaces?

Ga dan naar de website birdingplaces.eu/nl en kijk eens rond!

Verschillende opstellingen van wildcamera's

Pindakaasopstellingen, rechts struikrover voor kleine marterachtigen

door Jurgen Geven

Wildcamera's zijn compact, weerbestendig en worden meestal bevestigd aan bomen of palen in gebieden waar wilde dieren of hun graaf-/loopsporen worden gezien. Ze zijn uitgerust met bewegings- of warmtesensoren die automatisch foto's of video's vastleggen wanneer er activiteit wordt gedetecteerd.

De wildcamera maakt alleen opnames als er daadwerkelijk activiteit voor de camera is. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een zogenaamde passieve infrarood (PIR) sensor. Deze geavanceerde sensor activeert de camera bij het opnemen van een bewegende warmtebron. De optimale camerolocatie is vlak, vrij van versturende vegetatie, stenen en takken, uit de zon, en voorzien van een geschikt, stevig bevestigingspunt waaraan je de wildcamera kunt vastmaken.

Struikrover

Gebruik je een wildcamera voor een zogenaamde struikrover of een mostela (zie foto's) dan wordt er een voorzetlensje gebruikt, omdat de afstand van de wildcamera tot bijvoorbeeld een sardienblikje dan wordt verkleind tot 50 centimeter (bij struikrover). Hoe hoger de wildcamera hangt, des te groter is de kans dat kleinere dieren er ongezien voorlangs lopen. Wil je zowel de grotere (das,

ree, vos) als de kleine dieren (muizen, wezel) op beeld krijgen, dan is het advies om de wildcamera op kniehoogte (ongeveer dertig tot vijftig centimeter) te plaatsen.

Voor het plaatsen van wildcamera's is toestemming van de terreineigenaar nodig. Een boswachter geeft die toestemming niet zo snel, omdat een wildcamera vaak (ver) buiten de paden opgesteld wordt en je in de meeste gebieden niet buiten de paden mag.

Waar moet je opletten als je een wildcamera wil aanschaffen?

Snelheid, ofwel de reactietijd

Resolutie van afbeeldingen

Bereik van de bewegingssensor (afstand en zichthoek)

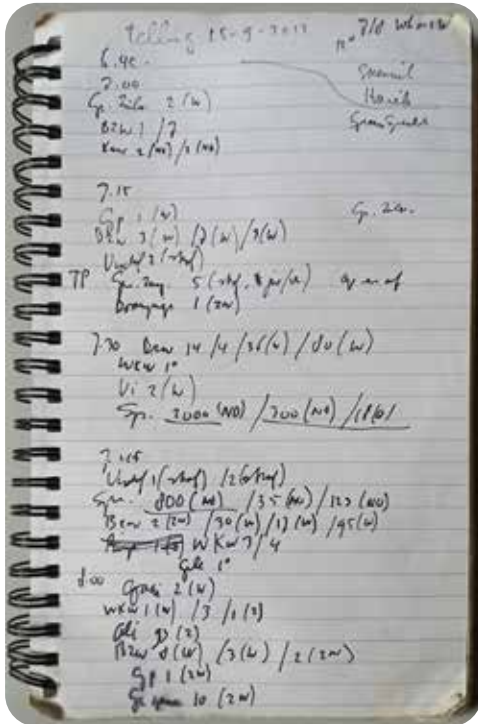
Bewegingssensor versus infraroodsensor

Glow of no glow (is infraroodverlichting zichtbaar of niet)

Prijs

Voor de meeste wildcamera's volstaat een SD-kaart van 32GB. Dit is ruim voldoende opslagruimte voor het vastleggen van een grote verzameling beelden. Praktisch alle wildcamera's werken op AA-batterijen. Vaak op 6, 8, 10 of 12 stuks, afhankelijk van welk model wildcamera u heeft. Wij gebruiken alkaline batterijen of nog beter lithium batterijen. 🐿

Wat niet mag ontbreken:

Links de schrijfwijze in de aloude notitieboekjes. Per kwartier, met zo nauwkeurig mogelijk de vliegrichting en met vaste afkortingen voor de soorten.

Daarnaast de app in gebruik tijdens een telling.

Als er iets is wat in een overzicht van digitale natuurtools niet mag ontbreken, is het Trektellen wel. Je hebt het als vogelaar misschien niet zo in de gaten, maar de site [Trektellen.nl](https://trektellen.nl) bestaat al bijna een kwart eeuw (sinds 2001). Deze site heeft een niet te overschatten rol gespeeld bij het populair maken van vogeltrektellen. Niet alleen in Nederland, maar zelfs ver daarbuiten. Bovendien heeft de aan de site verbonden app het tellen zelf revolutionair veranderd.

door Louis van Oort

Het waarnemen en noteren van vogeltrek is altijd een bijzondere niche van het vogelen geweest. Het is echt specialistenwerk, domweg omdat het veel lastiger is langstreckende vogels op naam te brengen dan vogels die gewoon ter plaatse zijn. Na de echte pioniers bracht de Landelijke Werkgroep Vogeltrek Tellen (1976-1993) structuur in het vastleggen van de vogeltrek, door met vaste protocollen te werken. Ook een aantal NVWC'ers stortte zich hierop en vestigde een trektelpost op een Lekrib in de Redichemse Waard. Ik kan nog veel meer over deze jaren vertellen – en misschien doe ik dat nog wel eens – maar dat valt buiten de reikwijdte van dit verhaal.

De komst van Trektellen.nl

Lange tijd hielden de Culemborgse trektellers ook een zeker protocol aan: vanaf het eerste weekend van augustus tot en met het laatste van november werd iedere zaterdag geteld, vanaf een half uur voor tot 2 uur na zonopkomst. Weer of geen weer. En in het voorjaar werd helemaal niet getrekteld, want “dan vliegt alles hoog over en zijn de aantallen heel laag, omdat hier bij ons geen stuwing is.” Dat was althans het beeld bij ons. En dat beeld veranderde met

de komst van Trektellen.nl.

Op deze site kon je 's avonds zien wat er die dag allemaal voorbij was gevlogen op de verschillende telposten in het land. Zo kreeg je een beeld waar de beste telposten lagen maar ook wanneer bijvoorbeeld de eerste boerenzwaluwen weer werdenesignaleerd of waar opvallend grote aantallen van een bepaalde soort werden gezien. En dat het wel degelijk de moeite waard was om ook in het voorjaar te gaan trektellen. Sterker nog, dat bleek in bepaalde opzichten nog interessanter dan in het najaar.

Vaker tellen

Maar de grootste eyeopener was toch wel: waarom zou je je beperken tot alleen 2,5 uur op zaterdag? Gewoon gaan als de omstandigheden gunstig zijn, wanneer dan ook! Het leidde ertoe dat sindsdien de telpost in de Redichemse Waard veel vaker en – in uren – veel langer bezet is gedurende een jaar. De andere kant is dat er nu bijna nooit meer geteld wordt als het slecht weer is, en dat was voorheen wél het geval.

Kortom, we gingen vaker tellen, kregen een beter beeld van hoe het er elders in het land aan toeging en daardoor wat we ook in Culemborg op dat moment konden verwachten. Na afloop van de telling moest je dan nog wel even de gegevens uit je notitieboekje op de computer inkloppen voor de website. Dat voelde altijd een beetje als corvee, maar daarna was de Redichemse Waard wel weer mooi tussen het groeiend aantal telposten in Nederland te zien. En het bleef niet bij Nederland. Trektellen werd ook een portaal voor telposten in de ons omringende landen. Dat besepte ik pas goed toen ik in 2010 op een vogelreis door Marokko een aantal Engelse vogelaars sprak en een van hen aan me vroeg: “Do you

Trektellen

Home Openbaring Analyse Foto's & Documenten Kaart Contact Bericht

oktober 2014 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Redichemse waard (Culemborg)
zaterdag 4 oktober 2014

Alle vogelgegevens (alle soorten)
Tijdsloot: 07:30-18:00
Type telling: alle soorten
Weer (eerste periode):
Tellen (eerste periode): Paul van Veen, Louis van Gort, Daniel Boules, Arjan Brinkman, Barry Leest, Jouke Aalburg, Carin Jan Kleg, Jendrik Kwart, Martin Rott, Wagert Steen Dirk van Ophaarden

Z	N	Z	N	Z	N
Brandgans	16	-	Coloea	3	-
Groene Gans	130	27	Zilvermeeuw	4	-
Netgang spec.	-	5	Lapeere *	-	1
Ingang	118	27	Grote Zilvermeeuw	10	1
Sluisdief	-	2	Kleine Zilvermeeuw	2	-
Wilde eend	1	3	Spurrier	7	8
Wilde eend	19	34	Huik	1	-
Wilde eend	4	16	Bruine Kalkoen *	1	-
Pijlstaart	-	3	Bubard	20	3
Pijlstaart	2	-	Grote Bonte Specht	4	4
Wilde eend	89	24	Trosva	3	1
Wilde eend	45	4	Gaal	2	3
Turkse Torsel	2	3	Kauw	37	-
Huik	-	2	Koek	2	-
Kauw	3	-	Zwarte Kraai	1	-
Goudplevier	1	-	Zwarte Mees	-	1
Wulp	1	3	Pimpelmees	2	-
Blaauw Streeppape	3	-	Pimpelmees	2	-
Bekje	-	1	Veldbever	150	-
Watersnip	3	3	Borrenvlieg	34	-
Storvenvlieg	2	-	Spekku *	573	36
Grote Mantelmeeuw	-	3	Zanglijster	103	2
Gastvriesmees *	-	3	Grote Egier	27	1
Kleine Mantelmeeuw	-	2	Kopvlieg	42	-

Tel plaats: Netgang spec. 6, Wilde eend 12, Ingang 1, Dooders 1, Ingang 1, Grote Zilvermeeuw 1, Kleine Zilvermeeuw 1, Huik 1, Bubard 15, Spurrier 10820, Roodborstlapje 2

Totaal: 4075 exemplaren, 70 (+2) soorten, 8:30 uren

Opmerking: Dit was de laatste telling die van 11:30 tot 12:00 uur werd gehouden. Dit was de laatste keer dat de telling werd gehouden, ook nu was er een combinatie met waterloop. Europese Kalkoen is nu niet meer waargenomen op de telplaats waarvoor die nog dit jaar. Een onverwachte verrassing was de forse omvang van de tellingen die de laatste jaren werden gehouden.

De laatste grote sprong voorwaarts in dit verband was toen het mogelijk werd je telling live bij te houden. Dat betekent dat wanneer je een vogel invoert in de app er meteen een online update van je lijst wordt uitgevoerd. Op die manier kan je op Trektellen.nl zo goed als live meemaken wat er op al die telplaatsen wordt gezien. In het veld staan we dus regelmatig te bekijken wat er bijvoorbeeld op De Horde wordt gezien, een telplaats bij Lopik die met die van ons kan worden vergeleken maar waar veel vaker wordt geteld. Als er ergens iets heel bijzonders wordt waargenomen, geven trektellers dat ook aan elkaar door via landelijke of regionale WhatsApp-groepen. Maar via Trektellen.nl kan je fantastisch zien of jouw post een vergelijkbaar beeld heeft met de rest van Nederland, of er in positieve of negatieve zin uitspringt.

Old skool

Kortom: de digitale zegeningen van Trektellen hebben in veel opzichten het trektellen veranderd. Althans, alles wat eromheen gebeurt. Want in wezen staan we nog steeds iedere keer helemaal old skool met verrekijker om de nek en de telescoop ernaast vol blijde verwachting op de telplaats. Als jonge honden die bijna uitgelaten worden. Niet kunnen wachten met kijken welke mooie soorten er nu weer zullen passeren. Om na een tijdje, als er weinig langsvliegt, alle wereldproblematiek en bingewaardige series te bespreken en ons te verliezen in slechte dan wel briljante grappen ten koste van iedereen en zijn moeder. Dat zie ik nog niet zo gauw veranderen door AI en andere technieken.

De tellingen van de telplaatsen in ons werkgebied zijn -uiteraard- te vinden op Trektellen.nl. Zoek op Redichemse Waard, Werk aan het Spoor of Regulieren.

Boven: Old skool op de telplaats, gewapend met kijker en scoop.

De pagina van telplaats Redichemse Waard op de site Trektellen.nl. Dit was de telling tijdens EuroBirdwatch 10 jaar geleden.

know Trektellen? met de klemtoon op de tweede lettergreep. En of ik dat kende! Hij legde uit dat grote Engelse telplaatsen als Flamborough Head en Spurn hier ook hun gegevens invoerden. We konden nu dus de trek in heel Europa en zelfs van plaatsen elders in de wereld volgen!

Trektellen-app

Zoals eerder gezegd, veranderde het tellen zelf ingrijpend dankzij de app die door de mensen achter Trektellen werd ontwikkeld. Met deze app (Trektellen genaamd, je verwacht het niet) kon je de gegevens van de voorbijvliegende vogels rechtstreeks in je telefoon invoeren terwijl je op de post stond en hoefde je dat dus niet meer te doen als je thuis kwam van je telling.

In het begin zaten er nogal wat bugs in de app, maar de updates volgden elkaar snel op. En mede door het frequente gebruik van een groeiend aantal tellers konden verbeteringen worden toegepast die de Trektellen-app tot een van de gebruiksvriendelijkste en efficiëntste maakten die ik ken. Met een paar klikken leg je de gegevens van iedere voorbijvliegende vogel of groep vogels razendsnel vast. Superhandig ook op momenten dat de trek intensief is, omdat je snel veel kunt verwerken. Bovendien kan je al ingevoerde gegevens makkelijk aanpassen. Je wilt de gegevens die in de landelijke database terechtkomen wel zo zuiver mogelijk houden.

Ook hier een nadeeltje: na enige tijd noteerde niemand de langsvliegende vogels meer in een boekje en verdween ook de nauwkeurige notitie van de vliegrichting. Dat kan nog wel in de nieuwe app, maar vrijwel niemand doet dat nog. Het is nu ofwel N ofwel Z en niet meer OZO of WNW etc.

De batdetector

*Gewone grootoorvleermuis
en AI-illustratie batdetector*

*De batdetector sluit je aan op je telefoon.
Het is de microfoon van de echometer. Op de telefoon
zie je een stukje van de app met dezelfde naam.*

door Wiegert Steen

Vleermuizen hebben een soort zesde zintuig waarmee ze zich oriënteren tijdens de vlucht en prooien opsporen. Het is echolocatie of sonar, letterlijk het plaats bepalen door de echo van zelfgeproduceerde geluiden op te vangen. Het principe is eenvoudig: de vleermuis roept (via de mond of neus) voortdurend korte (geluids)pulsen uit. Deze weerkaatsen tegen alle obstakels in de omgeving, dus ook tegen prooien die zich in de buurt bevinden. Door de echo's van deze (geluids)pulsen op te vangen met de oren, 'zien' vleermuizen als het ware hun omgeving. Op deze manier kunnen vleermuizen prooien vangen en navigeren van en naar hun verblijfplaats en foerageergebied.

De (geluids)pulsen die vleermuizen voortbrengen zijn zo hoog dat ze onhoorbaar zijn voor de mens. Het zijn ultrasone geluiden. Een batdetector zet deze pulsen om in een hoorbaar geluid voor mensen. Hiervoor zijn verschillende type detectoren waarvan de meest bekende een heterodyne detector is. De heterodyne detectors zijn het eenvoudigst en dus ook het goedkoopst. Je stelt een toonhoogte in waarop je vleermuisgeluiden verwacht. In het apparaat zit een oscillator die het geluid dat je ingesteld hebt mixt met het geluid van een passerende vleermuis. Als het apparaat ingesteld is op 50 kHz en er roept een vleermuis op 45 kHz dan komt er een geluid uit van 5 kHz. Een vleermuis die roept op 25 kHz geeft ook een geluid, maar kun je dus niet meer horen (mensen kunnen geluid horen tot ongeveer 20 kHz). Een vleermuis die roept op 40 kHz geeft een geluid van 10 kHz. Deze vleermuis is

wel hoorbaar, maar met een vertekend geluid. Wil je de vleermuizen beter horen dan stel je in op een andere frequentie waarop je de vleermuis verwacht.

Daarnaast zijn er detectors met ingebouwde opnameapparatuur. Deze apparaten hebben een interne geheugenkaart en nemen alle ultrasone geluiden op met een GPS locatie, zodat deze op een later tijdstip met behulp van een analyseprogramma op de computer geanalyseerd kunnen worden. Ook zijn er systemen die ingebouwde of extern aan te sluiten schermpjes hebben waarop het mogelijk is om de geluiden heterodyne of vertraagd af te spelen en om de sonogrammen al in het veld te bekijken. Een sonogram is een grafische weergave van het verloop van de frequentie (kHz) over de tijd. Als app voor de telefoon/tablet is er een speciale USB ultrasone microfoon die ingeplugd kan worden. In combinatie met een app zijn de geluiden niet alleen hoorbaar, maar ook zichtbaar in een sonogram op de telefoon of tablet.

Het is nog belangrijk om te weten dat alle vleermuissoorten verschillend zijn. Ze verschillen in formaat, in bouw en in voedselkeuze. En dus verschillen de soorten ook in de (geluids)pulsen die ze maken. Bepaalde jachtwijzen of prooiselecties betekenen ook weer een eigen optimale (geluids)puls. Aan de hand van de pulsen zijn veel vleermuissoorten met redelijk grote zekerheid te herkennen, maar er zijn ook soorten die niet van elkaar te onderscheiden zijn. Het gebeurt dan ook regelmatig dat er geen zekere uitspraken te doen zijn over een waargenomen soort. Wilt u een keer ervaring opdoen met een batdetector ga dan mee met een excursie tijdens de Nacht van de Vleermuis in het weekend van 23, 24 en 25 augustus 2024 (www.nachtvandeveleermuis.nl). 🦇

Vogels tellen tijdens je slaap!

Koperwiek

door Jouke Altenburg. Foto's koperwieken: Paul van Veen

Dit artikel beschrijft hoe ik in het najaar van 2023 aan de slag ben gegaan met het volgen van de nachtelijke vogeltrek. Ik doe dit nog veel te kort om onderbouwde resultaten te kunnen presenteren. Maar de vastgelegde massale koperwiekentrek in de nacht van 12 op 13 maart 2024 geeft wel zicht op de mogelijkheden van deze recente vorm van vogelmonitoring.

In het najaar en het voorjaar verplaatsen vele miljoenen vogels zich tussen hun broed- en overwinteringsgebied en vice versa. Een fascinerend fenomeen. Het volgen van overdag trekkende vogels nam sinds de jaren '80 van de vorige eeuw in Nederland een grote vlucht [1]. Maar hoe indrukwekkend die dagtrek ook kan zijn, het merendeel van de vogels trekt 's nachts, zo bleek uit radaronderzoek. Maar van de nachttrek in de onderste luchtlagen, die zich o.a. door de kromming van de aarde aan de radar onttrekt, weten we nog weinig [1]. Die kennislacune kan worden gevuld door 's nachts geluidsopnames te maken en vervolgens te analyseren: Vogels tellen, die tijdens je slaap zijn gepasseerd! Geïnspireerd door een webinar van Sovon [2] neem ik sinds oktober 2023 geluiden van 's nachts trekkende vogels op. In Nederland zijn er enkele tientallen mensen, die zich daar regelmatig mee bezighouden [3]. De belangstelling voor het volgen van nachtelijke vogeltrek neemt de laatste jaren toe. Om starters een handvat te bieden en om de resultaten zo vergelijkbaar mogelijk te maken, stak een aantal pioniers in 2018 de koppen bij elkaar: zij schreven een beknopte handleiding [4].

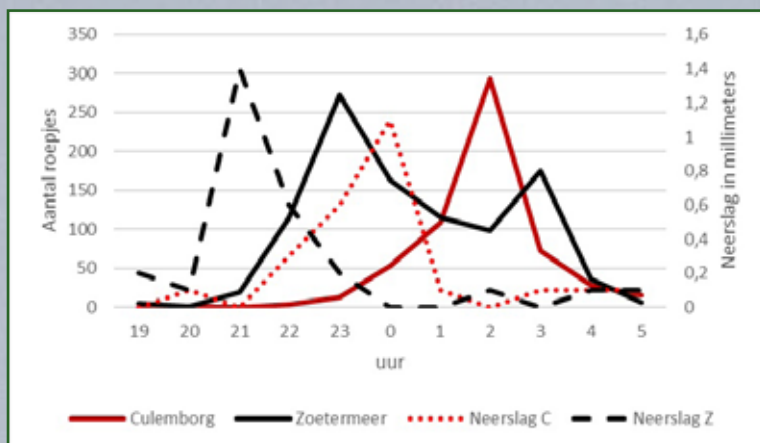
Mijn aanpak

Ongeveer één- of tweemaal per week richt ik 's avonds een microfoon (Rode NTG-1) op de nachtelijke hemel. Ik kies daarvoor nachten uit met weinig of geen regen en wind. Een opnameapparaatje (Tascam DRx-40) legt de geluiden vast van het begin van de astronomische avondschemering tot de start van de nautische ochtendschemering [2,5]. De opstelling staat tamelijk weerbestendig onder een dakoverstek in een geopend zolderraam. Oud-NVWC'er Marcel van der Tol registreert in zijn woonplaats Zoetermeer de nachtelijke vogeltrek met een Audiomoth in een weerbestendige hoes. Maar het kan zelfs met een (oude) smartphone, door de microfoon te voorzien van een mini-'plopkapje' tegen het windgeruis.

De geluidsopnames analyseer ik met Audacity. Met deze gratis software kun je niet alleen nachtgeluiden beluisteren, maar ook bekijken in de vorm van een sonogram. In een sonogram staan de lage tonen onderaan en de hoge bovenaan. De eenheid voor geluidshoogte is (kilo-)Hertz (kHz). De trekgeluiden verschillen per vogelsoort qua toonhoogte én patroon. Minuut voor minuut scroll je door een bestand op zoek naar die patronen. Zie je er een patroontje, dan druk je op 'afspelen'. Zo noteer je successievelijk het aantal roepjes en aantal groepen van elke soort in een Excelbestand. Dat is handig voor het sommeren van de resultaten en het maken van grafiekjes.

Wanneer je een geluidje niet weet te determineren begint het puzzelen. Om te beginnen gebruik ik de app Merlin bird id. Maar Merlin komt er ook vaak niet uit. Zeker niet wanneer het maar één roepje is; ook al speel ik het herhaald af. Vervolgens beluister ik op de website Xeno-canto geluidsopnames van kandidaatsoorten. Kom ik er

Vogels tellen tijdens je slaap

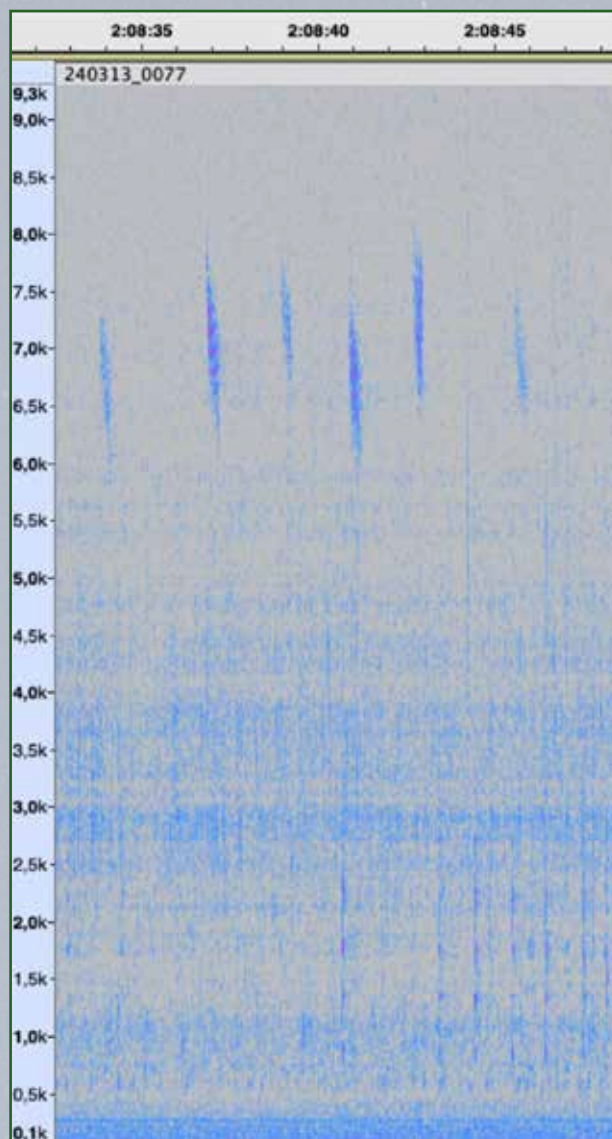

Figuur 1: Het aantal roepende koperwieken dat in de nacht van 12 op 13 maart 2024 per uur over Zoetermeer (Z) en Culemborg (C) trok. De gestippelde lijnen tonen voor beide locaties het neerslagverloop per uur [6].

dan nog niet uit dan vraag ik een geluidenexpert om raad. Kom ik er helemaal niet uit, dan wordt het roepje als 'onbekend' opgeslagen. Een nieuwe techniek moet je je eigen maken. De resultaten moeten immers betrouwbaar zijn, zeker wanneer je ze in de database van Trekellen.nl plaatst. Maar het grote voordeel van geluidsopnames is, dat je ze altijd nog eens opnieuw kunt analyseren. Er schijnt overigens software te zijn waarmee je geluidsbestanden geautomatiseerd kunt analyseren. Maar dan mis ik toch het gevoel dat ik heb bij het openen van een nieuw geluidsbestand: dat voelt als het uitpakken van een cadeautje.

Topnacht

De nacht van 12 op 13 maart 2024 is voor mij de topper tot nu toe. Massaal trokken koperwieken van hun zuidelijke overwinteringsgebieden naar hun broedgebieden in Noord-Europa en Rusland. Ik noteerde in totaal 591 roepjes tussen 8 uur 's avonds en 6 uur 's ochtends. Marcel begon wat eerder met opnemen en registreerde maar liefst 1009 koperwiekenroepjes. In Zoetermeer lag de piek tussen 23 uur en middernacht, in Culemborg tussen 2 en 3 uur (figuur 1). Maar er zijn ook leuke overeenkomsten te zien. Op beide locaties was de piek in het aantal roepjes per uur nagenoeg gelijk (273 om 294). Beide pieken vielen zo'n twee uur na het einde van lichte

Figuur 2: Sonogram waarop binnen 15 seconden zes koperwiekroepjes te zien zijn: de blauw met rode 'vuurpijlen' tussen 6 en 8 kHz. Hoe roder, des te luider. Een overvliegende brandgans (de verticale streepjes tussen 0.5 en 2.5 kHz) is te zien vanaf 2:08:40. De andere blauwe strepen onder de 5 kHz zijn achtergrondgeluiden zoals windgeruis en het 'murmelen' van de vijveraafvoer van de achterburen.

regenvall [6]. Maar de aantallen koperwiek roepjes lagen in Zoetermeer gemiddeld op een hoger niveau (gem. 92/uur $\pm$ 88 ex.) en er kwam ook nog tussen 4 en 5 uur een tweede golf koperwieken over. Het doortrekpatroon over Culemborg kende maar één scherpe piek en kwam op een lager uurgemiddelde uit dan Zoetermeer (gem. 54/uur $\pm$ 87 ex.).

Het sonogram (figuur 2) toont zo'n 15 seconden van de Culemborgse trekpiek. Als blauwe vuurpijlen, soms met een rode kern (dan zijn de vogels dichtbij), springen de koperwiekroepjes in het oog. En dan te bedenken dat echt niet alle koperwieken hun snavel zullen hebben opengetrokken in die luttel seconden dat ze passeerden.

Als ik figuur 1 bekijk dan borrelen allerlei vragen bij me naar boven. Was een lagere trekhoogte gedurende de piekuren voor de koperwieken gunstiger dan het trekken boven geluidsregistratiehoogte? Ofwel, is er een kans dat de hele nacht zo'n 300 roepende koperwieken per uur over zijn getrokken? De weerdata geven geen aanwijzingen dat de koperwieken hun vlieghoogte tijdens deze nacht door wind of neerslag moesten wijzigen. De wind bleef de hele nacht vrij constant met 3 Beaufort uit het zuiden tot zuidwesten waaien. Wind mee dus, wat overigens doorgaans tot trekken

Koperwiek

op grotere hoogte leidt [1]. De neerslag bleef beperkt tot maximaal 1,5 mm per uur. Dat lijkt evenmin de aanleiding om tijdelijk lager te gaan vliegen.

De piekaantallen per uur lagen voor Zoetermeer en Culemborg nagenoeg gelijk. Alleen was er in Zoetermeer sprake van een tweede piek tussen 3 en 4 uur. Voegde zich daar misschien een stroom van in het Verenigd Koninkrijk overwinterende koperwieken in de West-Europese trekbaan op het vasteland?

En waarom bleven de aantallen buiten de piekuren in Zoetermeer hoger dan in Culemborg? Was er sprake van stuwing langs de kust? Maar dit type stuwing treedt doorgaans op met (harde) oostenwind [1]. Kortom: vragen, vragen, vragen... en nog geen antwoorden. Daarvoor zijn veel gegevens van meer telposten en uit vele jaren nodig.

Maar wat weten we wel? Er moeten tijdens de nacht van 12 op 13 maart enorme aantallen koperwieken over Nederland zijn getrokken. In de voorgaande en navolgende nachten werden deze aantallen bij lange na niet meer gehaald [4]: een buitenkansje, dus. Het was ook een feestje - weliswaar tijdrovend - om het geluidsbestand van die nacht uit te werken.

Kortom, door vogels te tellen met geluidsopnames ging er een nieuwe vogelwereld voor me open!

Dankwoord

Joost van den Bruggen (Sovon) hielp me op weg. Marcel van der Tol bedank ik voor het delen van zijn gegevens van de koperwiekentrek en tips voor het verwerken van de waarnemingen.

*De geluidsofstelling in bedrijf in het zolderraam.
29-04-2024*

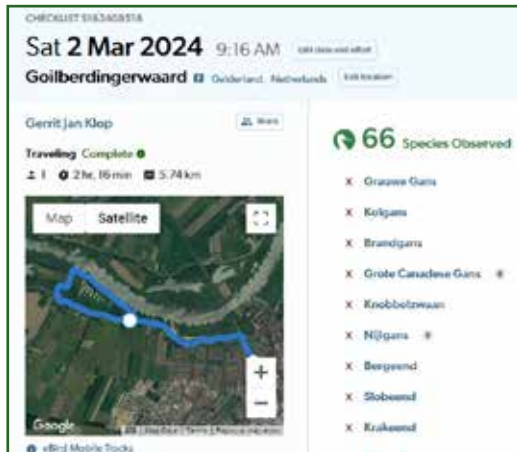
Bronvermelding

- [1] Lensink et al. 2002. Vogeltrek over Nederland 1976 – 1993. Schuyt & Co.
- [2] Gillings et al. 2018. A protocol for standardised nocturnal flight call monitoring. BTO, The Sound Approach, Sovon.
- [3] Webinar 'Nachttrektellen voor beginners'. 2021.
https://www.youtube.com/watch?v=D_AgJdInOgl.
- [4] <https://trektellen.nl/>
- [5] <https://www.timeanddate.com/sun>
- [6] www.knmi.nl – gegevens weerstations 344 (Rotterdam) en 348 (Cabauw-mast). 🦉

eBird: je vogelwaarnemingen in checklists

door Gerrit Jan Klop

Ik ben een enthousiaste gebruiker van eBird. eBird is in het kort de Amerikaanse versie van waarneming.nl, maar dan alleen voor vogels. Er zijn een paar significante verschillen met waarneming.nl die ik aan de hand van een aantal schermafbeeldingen zal uitleggen.

Checklist Goilberdingen

Het belangrijkste kenmerk van eBird is dat het gebruikmaakt van zogenaamde checklists. Een checklist is een lijst van vogelsoorten die je op een bepaalde locatie hebt waargenomen. Die locatie kan op een plek zijn, maar ook een wandeling, fietstocht of zelfs een rit met de auto. De bijbehorende app houdt nauwkeurig bij hoe je hebt gelopen en laat dat zien bij de checklist.

Het voorbeeld hier op de foto gaat over een rondje door de Goilberdingerwaard dat ik op 2 maart tijdens de maandelijkse excursie heb gemaakt. Een oplettende lezer zal zien dat ik na het rondje vergeten ben de checklist te stoppen. Dat deed ik pas toen ik terug was in Culemborg en dat is op het kaartje mooi te zien. De 'X' voor de soortnaam betekent dat de soort aanwezig was, maar je kunt ook aantallen invoeren. Dit systeem van checklists zorgt er wel voor dat je nooit een exacte locatie van een enkele waarneming meer kunt achterhalen.

eBird_Wereld en eBird_Nederland

Op het moment van schrijven heb ik 353 checklists gemaakt in eBird. Al deze data worden gebruikt om mij als gebruiker prachtige

overzichten te geven. Op deze afbeelding staat hoeveel vogelsoorten ik in verschillende delen van de wereld heb gezien. Als er met de muis overheen wordt bewogen is te zien hoeveel soorten ik in dat specifieke land heb gezien. Dit voorbeeld laat zien dat ik in Ecuador 544 soorten heb ingevoerd in eBird. Ook kan op een land worden ingezoomd en dan zie je dat land met een onderverdeling in provincies. In de provincie Gelderland heb ik dus 147 soorten ingevoerd in eBird.

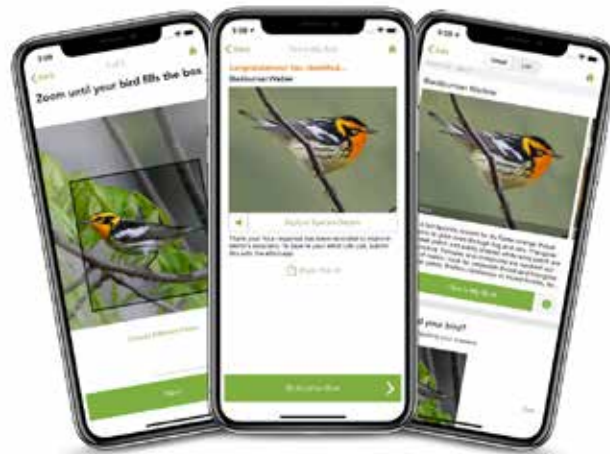
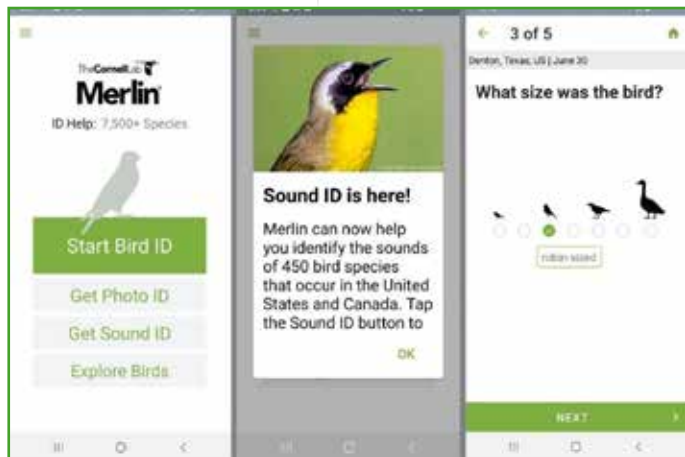
eBird_Draaihals

Ook kun je eBird heel goed gebruiken als je een specifieke soort wilt zien, of aan het onderzoeken bent wat er in een gebied door anderen is gezien. In deze afbeelding heb ik eBird de locaties laten weergeven waar de afgelopen jaren een draaihals is ingevoerd. Deze zijn zichtbaar als de blauwe locatiepinnen. En wanneer ik klik op de hotspot Everdingerwaard is te zien dat de enige draaihals daar in een checklist van mij zit. Wanneer op die datum daar wordt geklikt, wordt meteen de checklist zichtbaar die daarbij hoort. eBird kent gewone locaties en zogenaamde Hotspots. Deze laatste zijn locaties die populair zijn onder eBird-gebruikers en waar veel vogels worden gezien.

Zo kan ik ook alle locaties met checklists zichtbaar maken voor een gebied waar ik op vakantie heen ga. Dit geeft mij veel informatie over plekken die ik kan gaan bezoeken en wat ik daar mogelijk voor vogels kan gaan zien. Natuurlijk is het dan mogelijk (en slim) om te filteren op de periode dat je er heen gaat. Typische wintergasten zul je er niet vinden in juni.

Als laatste wil ik nog noemen dat eBird te koppelen is aan de populaire app Merlin. Als die koppeling is gemaakt laat Merlin zien welke soorten je al een keer hebt gezien en welke nog nieuw zijn. 🐦

Digitaal vogelen met *Merlin* deel 2

door Petra Ringenaldus

Vorig jaar schreef ik na de Big Day voor de Hak-al 03-2023 een stukje over de vogelherkenningsapp Merlin, een app die mij bij de voorbereiding van mijn eerste Big Day enorm tot nut is geweest. Inmiddels zijn we een jaar en een Big Day verder en heb ik er nog steeds veel plezier van.

Nog even een korte beschrijving voor wie Merlin nog niet kent: het is een app die is ontwikkeld door The Cornell Lab, en daarmee kan je door middel van het beantwoorden van enkele vragen of het uploaden van een foto meer dan 10.000 vogels identificeren. Er zitten verschillende pakketten in per land of werelddeel die je kunt installeren. Maar de app herkent vogels ook op geluid, en dat was voor mij destijds de reden om hem op mijn telefoon te zetten. Ik had al een redelijke basis van vogelgeluiden die ik kende, maar met mijn eerste deelname aan de Big Day voor de boeg moest het beter. Daar heeft Merlin me erg bij geholpen. Na enkele maanden had ik al heel wat geluiden aan mijn repertoire kunnen toevoegen.

Alleen bij twijfel

Na de winter was er natuurlijk weer een en ander weggezakt. Hoe klonk die tuinfluiter nou ook alweer of die grasmus? Daarom heb ik aan het begin van het voorjaar Merlin weer tevoorschijn gehaald om al die geluiden die waren weggezakt weer onder de knie te krijgen. Dat werkte goed en tegenwoordig haal ik hem alleen nog bij twijfel tevoorschijn of als ik iets hoor dat ik niet direct thuis kan brengen.

Inmiddels weet ik ook beter wanneer Merlin ernaast zit en met welke soorten hij moeite heeft. Vooral als er een spreeuw in de buurt is, willen er nog wel eens wat onverwachte soorten opduiken en zitten er binnen een paar minuten opeens een torenvalk, goudvink en ijsvogel in de tuin. Wat ik een leuke ontdekking vond, is dat Merlin ook de roffel van de grote bonte specht en kleine bonte specht kan onderscheiden. Dat leverde me op de Big Day een kleine bonte specht op toen ik toevallig mijn eerste zelf ontdekte appelvink aan het checken was.

Ook wel eens irritant

Binnenkort ga ik een weekje naar Vlieland en ook dan gaat Merlin mee, want al die zeevogelgeluiden ken ik nog niet goed genoeg en het is een mooie gelegenheid om de app in een ander gebied uitvoerig te testen en kijken wat dat oplevert. Ook van vogelaars die naar het buitenland zijn geweest heb ik al verschillende verhalen gehoord van vogels die ze dankzij Merlin hadden gespot. En ja, het kan ook wel eens irritant zijn als je excursieleider bent en wilt gaan vertellen wat je hoort, en het gras wordt voor je voeten weggemaaid door iemand die toevallig Merlin aan had staan. Maar ach, wat geeft dat nou, het belangrijkste is toch dat mensen enthousiast zijn? Want dat is denk ik wel een van de grote pluspunten van de app: hij is laagdrempelig en het maakt een hobby die voor velen als erg lastig wordt ervaren, voor meer mensen toegankelijk. Ook voor kinderen! Verkoop het als een soort Pokémon Go en grote kans dat ze ermee aan de slag gaan.

Vogelaarsvirus

Vorig jaar had ik twee vrienden in Engeland en Zweden de app ook aangesmeerd. Waar ze me voorheen altijd een beetje geamuseerd aanhoorden als ik weer enthousiast over vogels vertelde, zijn ze nu allebei zelf gegrepen door het vogelaarsvirus. Eerst namen ze Merlin vooral mee als ze toevallig buiten waren, maar nu gaan ze allebei echt op pad voor de vogels. Ze houden lijsten bij, herkennen zelf de geluiden ook steeds beter en de vriend in Engeland is voor dit jaar de 100 inmiddels al gepasseerd en is lid van de RSPB geworden. En inmiddels hebben we vrijwel wekelijks gesprekken over onze waarnemingen. Echt iedereen die ik in de loop van het jaar de app heb aangesmeerd, en dat zijn er aardig wat, is ermee aan de slag gegaan en is enthousiast.

En dat is toch iets dat we als vogelliefhebbers moeten omarmen, want hoe meer mensen geïnteresseerd zijn in vogels, hoe meer ze begaan zullen zijn met hun lot. En dat lijkt mij iets dat met het aankomende kabinet geen overbodige luxe is. 🐦

Twée zeldzame slakken in ons werkgebied

Afbeelding 1. Zoetwaterneriet Linge

door Theo de Jong

De knotwilgslak (*Clausilia dubia*) komt in Nederland alleen nog voor op specifieke plaatsen in de uiterwaarden in het stroomgebied van de grote rivieren als Waal, Rijn, Lek en Merwede. Het aantal vindplaatsen is sinds 1985 dramatisch achteruitgegaan. Om deze reden is de soort als bedreigd opgenomen op de Rode lijst van bedreigde en verdwenen land- en zoetwatermollusken in Nederland (De Bruyne et al., 2003).

De soort kwam voor de dijkverzwaring ook voor tussen Everdingen en Culemborg. In de zomer van 2023 bezocht ik diverse oude vindplaatsen langs de Lek en de Linge om de knotwilgslak te vinden. Hierbij verzamelde ik ook strooiselmonsters onder de knotwilgen. De knotwilgslak heb ik niet aangetroffen, helaas, maar wel twee andere zeldzame slakken: de zoetwaterneriet (*Theodoxus fluviatilis*) en de dikke korfslak (*Vertigo antivertigo*). Beide soorten zijn als Kwetsbaar opgenomen op de Rode lijst.

Zoetwaterneriet

De zoetwaterneriet is een zeer kenmerkende waterslak die niet met andere slakken verward kan worden. Het huisje wordt circa 9 mm lang en is witachtig of gelig met een zeer variabele tekening van donkerbruine, paarse of zwarte banden, en vlekken en lijnen (afb. 1). In Nederland komt de zoetwaterneriet vooral voor in grotere wateren in Noord- en Zuid-Holland en in de Rijn, Waal en Merwede. De soort komt hier voor in de oeverzone van stromend of door golfslag bewogen water in beken en rivieren en plassen. De zoetwaterneriet komt vooral voor op hard substraat zoals stenen. Hier leeft het dier van algen, vooral kiezelwieren die het van het substraat afgraast.

De meest nabije vindplaats betreft de Linge bij Beesd. Hier zijn in 1995 twee exemplaren gevonden (NDFF geraadpleegd 06-05-2024). Vlakbij het gemaal De Neust, ten westen van Tricht, staan enkele rijen knotbomen langs de uitmonding van de Bisschopsgraaf in de Linge. De bomen zijn omgeven door een moerassige vegetatie (afb. 2). Op zoek naar de knotwilgslak heb ik hier op 20-02-2024 strooisel verzameld en later thuis uitgezocht. Tot mijn grote verbazing vond ik in het monster twee zoetwaternerieten van respectievelijk 7,9 en 9,1 mm lang (afb. 1). Enkele weken later heb ik met een steeknet de oever van de Bisschopsgraaf en de stenen oevers bij het gemaal bemonsterd. Daarbij heb ik geen andere zoetwaternerieten gevonden. Gezien de voorkeur voor hard substraat en stromend zuurstofrijk water lijkt me de uitmonding van het gemaal dat over een lengte van 15 meter bestaat uit beton, een geschikt leefgebied. Later in het jaar, als er meer exemplaren te verwachten zijn, volgt nader onderzoek.

De dikke korfslak

De dikke korfslak is een klein landslakje en helemaal niet dik. Het slakje meet maximaal 2,2 x 1,4 mm, het 'dikke' is dus relatief. Maar de andere in Nederland voorkomend korfslakken worden niet breder

Afbeelding 2. Vindplaats zoetwaterneriet

Afbeelding 3. Dikke korfslak

dan 1,5 mm meestal zelf nog minder., vandaar de 'dikke' korfslak. De kleur van het slakje is kastanje tot roodbruin. In de mondopening bevinden zich 6 – 11 tandjes waarmee de soort zich onderscheidt van de andere korfslakken met name van de dwergkorfslak (*Vertigo pygmaea*).

De dikke korfslak wordt in diverse biotopen gevonden, van vrij droog tot echt moerassig. Moerasachtige biotopen hebben de voorkeur. Hier leeft de dikke korfslak in de strooisellaag en in mosvegetaties maar ook op vochtige plaatsen in de oevervegetatie, onder valhout en onder stenen. De dichtstbijzijnde vindplaatsen van de dikke korfslak bevinden zich in de omgeving van Goudriaan in het westen en in de Ameronger Bovenpolder in het oosten.

In 2023, in begin augustus bezocht ik Fort Everdingen, op zoek naar de knotwilgslak die ik ook hier niet vond. Maar in het strooiselmonster, verzameld buitendijks vlakbij de ingang van het fort, vond ik, zeer verrassend één huisje van de dikke korfslak met een lengte van 2,1 mm (afb. 3). Duidelijk zijn de tandjes in de mondopening te zien. Waarschijnlijk leeft in de moerassige oeverzone van de fortgracht een populatie van de dikke korfslak. Het betreft in ieder geval een geschikt biotoop. 🐌

Daarom Belevenissen

Van dumping tot keizersnede

door Gabriëlle van Appeldoorn,

In deze rubriek neem ik je mee naar de dagelijkse gang van zaken bij Dierenambulance Vianen e.o. Deze keer ook aandacht voor acties waarbij huisdieren betrokken zijn en een kennismaking met Stichting Dierenasiel Gorinchem.

Het dumpen is weer begonnen [foto 1]

Op het Honk werden twee hele lieve, tamme konijntjes gebracht die gedumpt zijn op de Uranusweg in Culemborg. In een doos met water en voer trof de vinder ze aan ... gewoon gedumpt! Waarom beginnen mensen aan huisdieren als je ze ook zo makkelijk weer wegdoet? Was het schoonmaken teveel werk? Gaat u op vakantie en bent u 'vergeten' iets voor ze te regelen? Bent u ze alweer zat?

Reutje in Culemborg [foto 2]

Melding vanaf de Kamille in Culemborg: loslopend hondje aange troffen en geen eigenaar te zien. Mevrouw heeft het hondje in de tuin gedaan, of wij hem op kunnen halen. Dat doen we uiteraard. Het hondje heeft keurig een chip maar is helaas niet geregistreerd. Dus dan maar even tijdelijk mee naar ons Honk en op onze Facebook-pagina plaatsen totdat hij naar het asiel gaat. Weer gaat de telefoon: meneer maakt melding van de vermissing van zijn hond. Hij krijgt als antwoord de volgende vragen: is het een reutje, zwart met bruin en heeft hij een harnasje aan? Het blijft even stil aan de andere kant... Hoe weet u dat? Nou, wij hebben zo'n hondje hier op het Honk zitten. Komt u hem maar halen hoor. Iedereen blij, hondje en eigenaar weer verenigd.

Huisdier gevonden? [foto 3]

Neem contact op met de lokale dierenambulance als het dier gewond is, ziek is. Het dier wordt kosteloos opgehaald. Als het dier gezond is, informeer dan in de buurt of iemand zijn/haar huisdier mist. Plaats een foto van het dier op uw Facebook-account. Noteer hierbij de vindplaats en een telefoonnummer. Katten mogen natuurlijk gewoon buiten lopen. Is er sprake van een zwerver of overlast, dan kunt u de dierenambulance bellen. Wanneer het dier niet gechipt is, halen zij het dier op en brengen hem of haar naar het asiel om de komst van het baasje af te wachten. De kosten hiervan worden verhaald op de eigenaar.

Verkeersslachtoffers of verdronken dieren

Het komt helaas regelmatig voor dat huisdieren slachtoffer worden in het verkeer of dat ze verdronken of anderszins overleden worden aangetroffen. Dat zijn meldingen en ritten waar je altijd weer een beetje stil van wordt. Aan de ene kant ben je blij dat iemand de moeite neemt om de melding te maken, aan de andere kant weet je dat je een verdrietig gesprek zal moeten voeren. Je hoopt natuurlijk dat je de eigenaar kunt bereiken maar dat is niet altijd het geval.

Eigen mortuarium [foto 4]

Wanneer een huisdier wordt binnengebracht dat is verminkt of niet toonbaar is, gaat het hechtteam aan de slag om het dier te hechten en toonbaar te maken. Daarna worden de baasjes gevraagd om, indien gewenst, in ons mortuarium afscheid te komen nemen. Hiervoor worden geen kosten in rekening gebracht.

Hulp van DierenLot-ambassadeur en dierenarts Piet Hellemans [foto 5]

Begin dit jaar kwam DierenLot-ambassadeur en dierenarts Piet Hellemans bij ons op bezoek om samen met onze dierenartsen Paula Huijskes en Erik Gostelie een aantal huisdieren van onze vrijwilligers te opereren in onze eigen OK. Het was een leerzame dag en we zijn Piet Hellemans dan ook zeer dankbaar voor de hulp en de uitleg. Alle diertjes zijn weer terug bij hun baasjes en de OK is weer schoon.

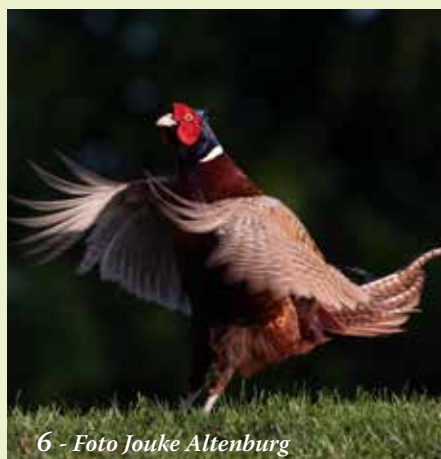
Fazantvrouwtje in nood [foto 6]

Melding uit Noordeloos, mevrouw heeft gezien hoe een mannetjesfazant een gewond vrouwtje dat midden op de weg lag, naar de kant van de weg begeleidde. Het vrouwtje ligt nu in de berm, op de grond, plat voorover. Beweegt niet goed. Het mannetje blijft erbij. De ambulance gaat gelijk poolshoogte nemen. Beide fazanten zijn niet meer aanwezig. Even contact zoeken met de meldster. Zij komt ter plaatse en begrijpt er niets van, ze heeft het toch echt gezien. Hoe kan dat nou? Het ambulancepersoneel kijkt elkaar aan en vertellen mevrouw dat het broedseizoen van start is gegaan... U heeft geen wonderbaarlijke reddingsactie gezien mevrouw, maar een paring!

Als het nodig is, opereren we op straat [foto 7]

We kregen een melding van een hoogdrachtige aangereden reegeit. Uiteraard zijn we gelijk gaan rijden en tijdens de rit kregen we toestemming van de politie en wildbeheer. Toen we op de locatie aankwamen, blies de reegeit net haar laatste adem uit. Met telefonische toestemming van wildbeheer is Paula, onze dierenarts, direct begonnen met een keizersnede. Nog voor wildbeheer aanwezig was, had zij de reekalfjes, ja het was een tweeling, al uit de moeder. We moesten gelijk reanimeren want de kalfjes vertoonden geen levensteken. Na een vrij lange reanimatie en mond op snuit beademing moesten we helaas de strijd staken. Vreselijk dat moeder ree en deze twee premature kalfjes het niet gered hebben, maar wat zijn we blij met onze dierenartsen die in dit soort gevallen direct mee gaan op de ambulance. 🐾

Dierenambulance van een centralist

6 - Foto Jouke Altenburg

Stichting Dierenasiel Gorinchem

Dierenasiel Gorinchem is een opvang voor zwerfdieren of dieren die om wat voor reden dan ook niet meer thuis kunnen blijven wonen. Dit is breder dan alleen honden en katten, zij zijn er ook voor vogels, konijnen, cavia's enzovoort. Het is een non-profit organisatie en dus voor een erg groot deel afhankelijk van donaties en giften. Zeven dagen in de week maar ook 's nachts staan zij voor de dieren in opvang klaar. Uiteraard zorgen zij dat de verblijven schoon zijn maar natuurlijk krijgen de dieren ook alle aandacht, medische zorg en liefde die ze nodig hebben. Een groot gedeelte van hun taak is om weer een nieuw huisje te vinden voor deze dieren, zodat ze weer een mooie toekomst tegemoet kunnen gaan.

Relatie met Dierenambulance Vianen

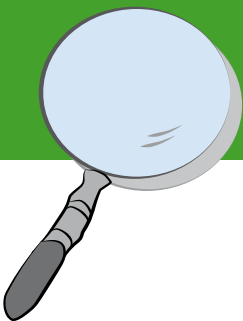
Dierenasiel Gorinchem haalt zelf geen dieren op, hiervoor werken zij samen met de Dierenambulance. Regelmatig krijgen zij melding van de Dierenambulance dat ze moeten uitrukken voor een gewond dier dat bijvoorbeeld is aange-

reden of veel te lang zonder enige medische zorg op straat heeft gelopen en in slechte toestand is. Ook kan het voorkomen dat mensen niet meer thuis kunnen/mogen blijven wonen en hun dieren moeten achterlaten. Vaak gaat dit om meerdere dieren uit één huishouden en ook voor deze dieren rukt de ambulance uit en staat het asiel klaar voor de opvang. Kortom, asiel en ambulance hebben elkaar nodig. Samen staan we sterk voor dierenwelzijn.

Dierenambulance Vianen (DAV) levert in de gemeenten Vijfheerenlanden, Culemborg, Gorinchem, Molenlanden en Hardinxveld-Giessendam 24/7 eerste hulp aan zieke en gewonde huisdieren.

Zij rijden ook voor inheemse dieren (wilde dieren), dus ook voor vogels, egels, zwanen, slangen, schildpadden etc. Die worden tussen 08.00 en 22.00 uur opgehaald.

De focus op ... de Klusgroep

Hoe gaat het eigenlijk met de Klusgroep?

door Frans Waroux

Nou, om kort te gaan. Met de Klusgroep gaat het, even op z'n Italiaans: crescendo. De werkzaamheden binnen de groep verdelen zich globaal gezegd tussen mensen die zich voornamelijk in de tuin bezighouden en de mensen die zich meer voelen aangetrokken tot de techniek. En met techniek bedoelen we voornamelijk het maken en onderhouden van de benodigde nestkasten voor de Nestkastenwerkgroep en de klussen in en rondom onze ruimte De Steenuil aan de Steenovenslaan.

De dag begint natuurlijk eerst met een heerlijke kop koffie of thee, met iets lekkers erbij. Het is de basis voor een goed begin van de dag. En is of wordt er iemand jarig dan wordt er meestal iets speciaals geserveerd. Er zijn mensen die daar zelfs een speciale neus voor hebben...

Bovendien is de aanloop naar het onderkomen van de NVWC best wel goed om even te noemen. Er zijn op een woensdagochtend altijd mensen en er is ook altijd koffie of thee. Zo'n wekelijkse ochtend is daarom niet alleen goed voor het onderhoud van de tuin en het schoonhouden van de directe omgeving maar zeker ook voor de sociale contacten. Eigenlijk het gehele jaar door is de locatie op die ochtend open, zomer en winter en ook tijdens de vakanties.

Gewapend met emmer en vuilknijper

Na de koffie starten twee of drie personen, gewapend met plastic emmer en vuilknijper, hun vaste route rondom De Steenuil. De omgeving van ons verblijf wordt dan, zoveel als mogelijk, van achtergelaten vuil ontdaan. En is hetgeen dat wordt aangetroffen te omvangrijk om mee te nemen dan wordt direct met de gemeente contact opgenomen en met foto aangegeven waar e.e.a. zich bevindt. Het wordt dan vaak binnen 36 uur opgehaald en verwijderd. Deze constructie werkt voortreffelijk en zorgt ervoor dat juist het gebied rond de spoorbrugzone schoon en netjes blijft.

En ook, nu er landelijk sprake is van statiegeld op plastic flessen en blikjes, wordt daar bij het ophalen rekening mee gehouden. Deze flesjes en blikjes worden in ons onderkomen in een krat verzameld en Suzanne, die overigens al een flink poosje deel uitmaakt van de vaste kern, zorgt voor het te gelde maken. Van de opbrengst wordt dan een versnapering voor bij de koffie gekocht.

Nieuwe medewerkers

En dat zo'n Klusgroep in een behoefte voorziet moge duidelijk zijn. Want in het afgelopen jaar hebben zich ook weer een aantal nieuwe medewerkers bij de groep aangesloten. Daarbij ook mensen met technisch inzicht en kennis over tuinieren. Maar ook een van de eerste leden van de NVWC, namelijk Harry van de Warenburg. Hij was al voordat de NVWC in 1975 werd opgericht actief betrokken bij het knotwilgenonderhoud in en rond Culemborg. Na het vertrek van Jan Rietvink, die later het knotwilgenonderhoud binnen de NVWC regelde, is Harry ook al jarenlang en nog steeds de coördinator van de Knotwerkgroep.

Als nieuw lid heeft hij zich dan ook direct na zijn pensionering bij de Klusgroep aangesloten en heeft bovendien ook de coördinatie van

de Nestkastenwerkgroep overgenomen van Cees van Appeldoorn. Hij draait inmiddels mee alsof hij al jarenlang deel van de groep uitmaakt. Bovendien beschikt hij ook over een uitgebreide kennis van het werkgebied.

Het blijkt eens te meer dat de NVWC als natuurvereniging in Culemborg een begrip is geworden. Zeker voor mensen die natuurminnend zijn en een deel van hun vrije tijd daaraan willen besteden.

Nestkasten

De Klusgroep bestaat nu uit een vaste groep van zo'n twaalf vrijwilligers. Een deel hiervan houdt zich voornamelijk bezig met de tuin en het gebied rond De Steenuil. De anderen met name met het maken en het onderhouden van nestkasten voor de diverse soorten als bosuil, steenuil, kerkuil en torenvalken.

Ook worden regelmatig gewone nestkastjes gemaakt voor kool- en pimpelmezen en inmiddels ook mussenflats. Dit zijn kasten, waarin drie of vier mussenfamilies gezamenlijk hun gezin onderhouden en groot kunnen brengen.

Gerrit, het creatieve brein van hetgeen gemaakt moet worden, maakt de schetsen waarna Anton Belser, onze technisch tekenaar de bouwtekening maakt van de nestkast. Hij werkt dit uit naar gelang het wensenpakket. De anderen voeren het uit.

En op uitnodiging van Cees heeft ook Willem van Rooy, zijn volièremaatje van de Elisabethhof, zijn intrede gedaan in dit toch wel exclusieve gezelschap. Samen met Anton zijn zij ook ingedeeld in de Nestkastenwerkgroep.

En natuurlijk er is altijd koffie. Een gevleugeld woord waar iedereen voor de tweede ronde graag weer even zijn werkplek voor verlaat.

Als een trein

Kortom, er worden binnen de Klusgroep vele zaken onderhanden genomen waarbij iedereen op zijn bekwaamheid, kennis en kunde wordt aangesproken. En alles loopt als een trein.

Ook wordt maandelijks, wanneer er lezingen worden gehouden, de grote zaal in orde gemaakt voor de ontvangst van de bezoekers.

Uit bovenstaande blijkt dat de Klusgroep aan meerdere zaken een goede invulling geeft. Het is allereerst en met name sociaal en dat geeft voldoening. Bovendien is hetgeen wordt gedaan maatschappelijk verantwoord en het werkt mee aan een beter en schoner milieu.

Is je belangstelling hiervoor ook gewekt? Kom gewoon eens op een woensdagochtend kijken of dit misschien ook iets voor jou is. Er is altijd wel iemand aanwezig om u te woord te staan.

De in het weekend van 24-25 februari jl. afgebroken tak van een wilgenboom heeft niet alleen onze pas aangeplante mispelboom ter aarde doen storten. Ook de toegang tot het achterliggende bos en de composthoop waren door de takkenravage onbereikbaar geworden. De klusgroep in actie tot herstel van een en ander.

Het in grashalmen gevlochten nestje van de dwergmuis is een klein kunstwerkje op zich.

Achter het berghok op de parking en tussen de afrastering met de scheepswerkplaats voor de ingang van De Steenuil vormden de bramenstruiken lange, gevaarlijke uitlopers. Moesten wel een keer verwijderd worden....

De door de Klusgroep gemaakte nieuwe versie bosuilkast blijkt in de praktijk een schot in de roos, goed bereikbaar voor controle en ideaal voor het reinigen na het broedseizoen

... en worden afgevoerd.

Voorjaarsexcursie Amelisweerd

Redichemsewaard

door Bram Schenkenveld

Op dinsdagavond 12 maart hebben we na eerder uitstel vanwege een uit Senegal meegenomen bacterie onze jaarlijkse bijeenkomst gehad om het afgelopen jaar te evalueren en voor 2024 een nieuw programma te maken.

Allereerst een terugblik op 2023

- Al in april zijn we het Beesdse Veld ingetrokken op zoek naar het wit hongerbloempje. We troffen hem/haar aan de Holderweg. In de Hak-al van juni 2023 is een verslag verschenen van onze speurtocht naar deze plant en ook naar enkele andere voorjaarsbloeiërs rond Culemborg.
- Op verzoek van de werkgroep Redichemse Waard hebben we de flora van delen van deze uiterwaard in mei en juni geïnventariseerd.
- En ook in mei nog die van de Lazaruswaard. Dit is misschien wel de botanisch rijkste uiterwaard van Culemborg. We troffen er onder andere grote ratelaar, kamgras, karwijvarkenskervel, katendoorn, kruisbladwalstro, trosdravik, veldgerst. Er zit nog een artikel over (de restanten van) de stroomdalflora in de uiterwaarden van Culemborg in het vat.
- Verder moet nog vermeld dat we de rabatten/spekkades langs de Lekdijk richting Beusichem ter hoogte van de Kerswerf nog een keer hebben bezocht. Dit gebied wordt beheerd door de Milieuwerkgroep Buren en zij wilden wel eens weten hoe het gesteld is met de flora van de sloten. In de zomer van 2022 stonden die droog. Dus de uitkomst was pover. We zijn daarom in juni 2023 teruggekomen. Meer nog dan planten als blaaszegge, groot blaasjeskruid, grote watereppe en moeraskruiskruid heeft ons daar de talrijke aanwezigheid van kamsalamander verbaasd en verheugd.

- Vooruitlopend op het verzoek van het Geldersch Landschap de Goilbedingerwaard te inventariseren zijn we in augustus al langs geweest, maar hebben onze inspanning beperkt tot het vrij toegankelijke deel, te weten de zomerkade.
- Ten slotte moet vermeld dat we een zeer soortenrijke paddenstoelexcursie in oktober onder de leiding van Hans Kunstman naar het landgoed Soelen hebben gehad.

Voorafgaand aan deze terugblik deed Kees, onze 'eminence grise', ons schrikken toen hij onwel werd. De ambulance stond in no time op de stoep en gedurende de avond bereikten ons al berichten dat het weer goed met hem ging. Onze dank gaat nog uit naar Mike, die Kees' tocht naar het ziekenhuis begeleidde.

En dan nu de plannen voor het komend jaar

Na ampel beraad zien die er voorlopig zo uit.

Onderzoeksprogramma 2024: Goilbedingerwaard, Volencampen, poelen Leidse Hoeven, sloten Culemborg-West. Voorlopig zijn de volgende datums vastgelegd: 21 mei, 4 juni, 18 juni, 2 juli, steeds om 19:30 uur. Er wordt nog bepaald wat bij de verschillende datums de precieze onderzoeksobjecten worden. Datums in augustus/september worden nog gemaakt.

Excursieprogramma 2024:

- 6 april 10:00 stinseflora fort Hoofdijk
- 15 mei 10:00 wilde tuin Steenuil
- 18 mei 10:00 Put van Buren

Onze groep telt inmiddels vijftien leden. Nieuwe leden van binnen en buiten de NVWC zijn van harte welkom met ons op pad te gaan. Voor informatie neem contact op via bramschenkeveld@gmail.com of bel 06 - 2830 7831. 🐸

Bijenorchis

Brede wespenorchis

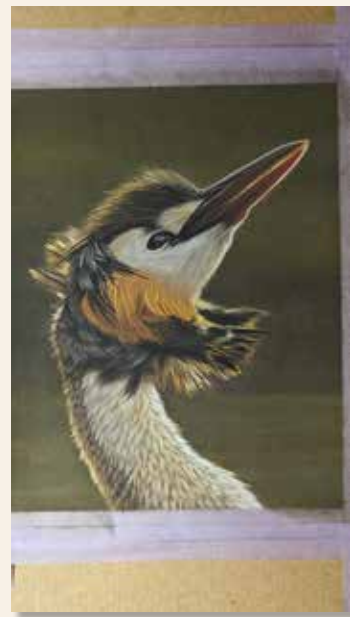
Prachtamaniet

Rupsendoder meets Plantenwerkgroep

Ik teken ervoor!

Fuut in beweging

door Rebecca Engels

Baltsen, dansen en cadeautjes geven is voor de fuut alweer voorbij. Met hun mooie kraag stalen ze de show om zo een partner te vinden. Bij de meeste die dat is gelukt, zijn de kleintjes niet zo klein meer. Al kunnen futen broeden tot oktober! Misschien heb je nog de mazzel om een koppeltje een show te zien geven.

Je kunt ze op veel plekken tegenkomen in en rondom Culemborg maar toch vind ik een fuut in zomerkleed altijd wel een opvallende verschijning. Of het nu in de stadsgracht is of in de uiterwaarden van de Lek.

Een fuut in beweging

Een mooie gelegenheid om er dus eentje te tekenen. En niet zomaar één. Eentje in beweging! Ik ging op zoek naar een mooie referentiefoto en kwam al snel de foto tegen die absoluut paste bij mijn idee.

Eerst de achtergrond

Na het opzetten van de schets begon ik zoals altijd met de achtergrond. Dit doe ik zodat de randen van de achtergrond en het onderwerp mooi strak worden. De rand van de achtergrond laat ik een paar millimeter over het onderwerp heen vallen, hier kan ik namelijk met pastelpotloden gemakkelijk overheen tekenen, en zo krijg ik de strakke overgang.

De achtergrond maakte ik nog niet helemaal af. De waterdruppels ontbraken namelijk nog, dit deed ik omdat ik plaatsing van de waterdruppels af wilde laten hangen van hoe de fuut op het papier zou komen.

Het onderwerp: de fuut

De fuut was op de referentiefoto schuin van achteren belicht. Dit vond ik erg mooi en wilde ik dus terug laten komen in mijn tekening. Hiervoor moest ik wel heel goed kijken en opletten, omdat dit niet de kleuren zijn die je zelf bedenkt. Langs de randen zaten veel oranje, gele en witte highlights waardoor deze loskomt van de achtergrond. Ook gaan de veren elke kant op, wat nog meer aandacht vereiste.

Een van de leukste delen om te tekenen vind ik altijd het oog, en in dit geval vooral de highlight. Welke kleur denk jij dat die is? Het is

de truc om te echt goed te kijken, en het niet door je hersenen in te laten vullen. In het oog gebruikte ik donkerrood, bruin, zwart en voor de highlight gebruikte ik een lichtblauwe/paarse kleur en wit. Zo laat je het oog mooi opvallen.

Het gedeelte wat verrassend snel ging, was de nek. Een warme lichtgrijze tint was de basis, gevolgd door een donkerdere tint voor de schaduw en juist een lichtere tint voor de plukjes. Daarna ging er nog wat okergeel overheen op een aantal plekken en langs de rand een licht geel. Ik was toen al erg blij met hoe het geworden was. Maar toen de waterdruppels.

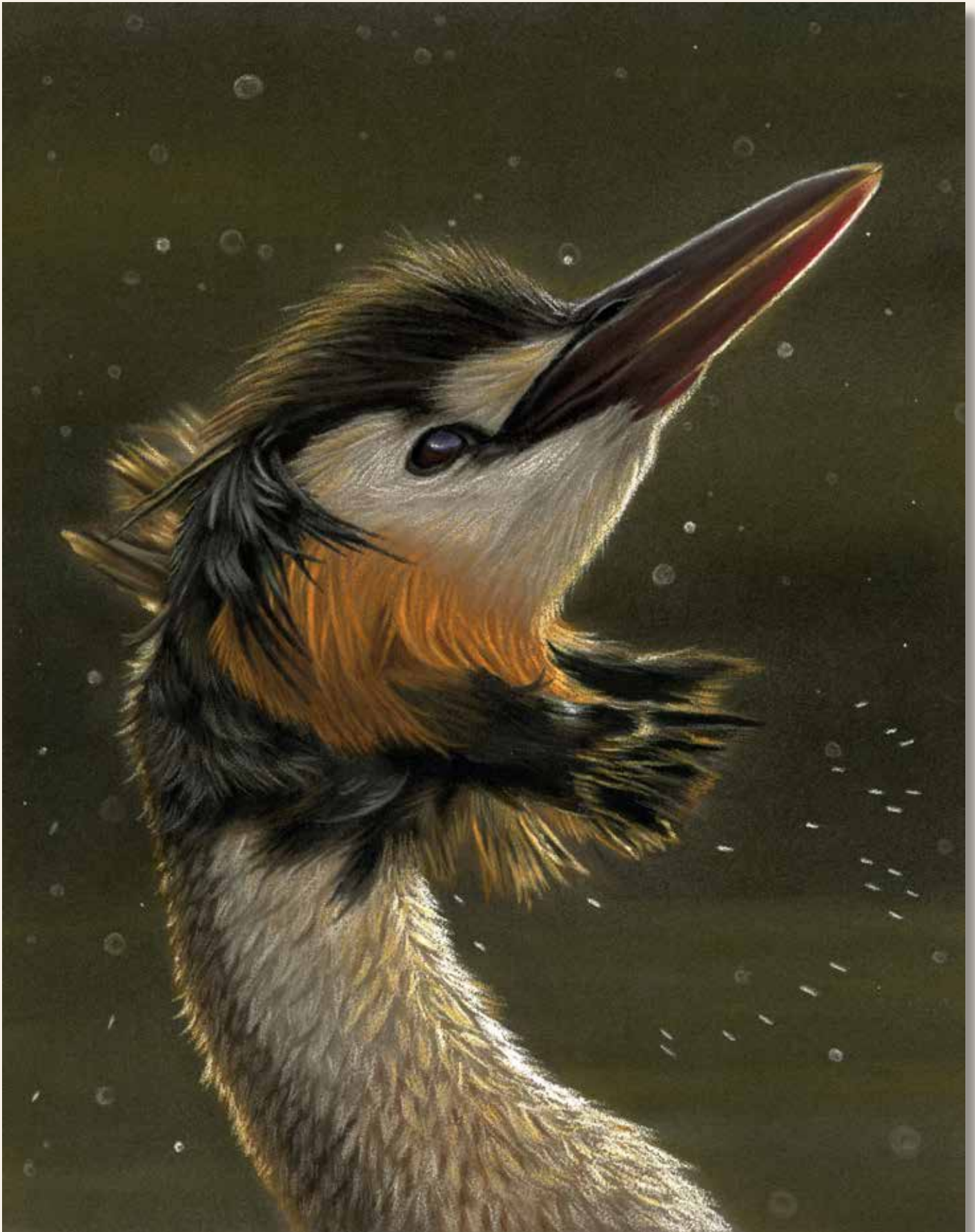
Waterdruppels

Wanneer je tevreden bent met een resultaat dan is het altijd spannend om de laatste stap te zetten. In dit geval waren dat de waterdruppels. Tenslotte, als dit fout zou gaan dan moest ik helemaal opnieuw beginnen. Dus heb ik ander stukje papier gepakt en ben ik het eerst uit gaan proberen. Het ging mij vooral om de kleuren, hoe fel het zou worden en hoe groot. Na verschillende opties uitgeprobeerd te hebben, blauw, geel, grijs en wit, durfde ik het wel aan om de laatste stap te zetten. Ik tekende waterdruppels van verschillende grootte en sommige doorzichtiger dan andere. En als laatste langs de kraag tekende ik de waterdruppels meer als streepjes om nog duidelijker de beweging te laten zien.

Kunstprints

Met deze tekening en nog vier andere doe ik mee aan een nationale kunstwedstrijd. Deze serie bestaat uit vogels die een bepaald gedrag vertonen. Daarom heet de serie: Enerverend. Alle werken zijn te vinden op mijn website. Vanwege de wedstrijd zijn de originelen nog niet beschikbaar, maar kunstprints zijn al wel te bestellen. [Limited edition prints | NatureArt By Rebecca \(https://www.natureartbyrebecca.com/nl/prints\)](https://www.natureartbyrebecca.com/nl/prints)

Heb je interesse in een print en wil je die een mooie plek in huis geven? Ik kan ook een lijst verzorgen naar jouw wensen.

Waar komt die naam vandaan?

De boekenkrat versus de apps: determineren in de eenentwintigste eeuw

door Ellen Geleedst, fotografie Paul van Veen

Een Hak-al over apps en digitale zaken lijkt niet zo aan mij besteed. Op mijn werk op een basisschool word ik beschouwd als een soort dinosaurus op digitaal gebied. En terecht. De laatste der Mohikanen, die niet goed overweg kan met het digitale leerlingendossier, niet kan uitlezen wat mijn leerlingen gedaan hebben met oefensoftware, enzovoorts. Natuurlijk kan ik wel iets digitaal, maar feitelijk niet genoeg.

En toch zie ik de voordelen van de digitalisering echt wel in. Hoe leuk is het om even een fotootje naar iemand te sturen? Hoe fijn is het dat je onmiddellijk de score van de vorige leestoets bij de hand hebt? Of dat je op vakantie (zoals nu, op het moment van schrijven) gewoon je 'eigen' kerkdienst kunt kijken? Dat is toch prachtig? Ik schrijf nog steeds brieven, ik stuur verjaardagskaarten, gebruik liever een papieren kaart dan Google maps, maar er zijn voordelen, ontegenzeggelijk.

Alleen maar voordelen

En dan de natuurvoordelen. Ondanks mijn naam en faam als dinosaurus in Digiland, zie ik op natuurgebied alleen maar voordelen. Ik kan inmiddels een vreemde vogel fotograferen met mijn telefoon en even naar echtgenoot Paul appen. Eens vonden we op school een amfibie met een streepje op de rug, die door een collega 'rugstreeppad' werd genoemd. Een fotootje naar Paul en het bleek toch een gewone groene kikker te zijn. Ik denk alleen niet dat hij daar een app voor nodig had, maar het kan allemaal tegenwoordig, he?

Veel collega's hebben inmiddels ook de app 'Obsidentify' voor als de leerlingen een beestje vinden buiten. Die app heb ik nu zelf ook op mijn telefoon. En ik kan geluidsopnamen maken, om later even aan Paul te vragen wat het was. Ook komen er zeer regelmatig vragen binnen van vrienden en bekenden. Gisteravond nog stuurde een vriendin een filmpje vanuit Zuid-Duitsland. Er was niets te zien in de nacht, maar de nachtegaal was duidelijk hoorbaar. "Wat zingt hier?", vroeg ze. "Het doet me denken aan de Efteling." Het is toch leuk om zo'n vraag te kunnen beantwoorden. Behalve dat het de belangstelling voor de natuur vergroot, kan het ook nog verbindend werken. Alleen maar winst!

Krat met boeken

Ik ben vast niet de enige binnen onze club die zich de tijd nog kan heugen dat we op vakantie een stapel veldgidsen meenamen. Paul en ik kampeerden in een klein tentje, waar niet veel meer in paste dan wijzelf. Elektriciteit hadden we niet nodig. Maar er ging wel een hele hobbykrat met boeken mee. Een paar leesboeken, dat ook wel, maar het overgrote deel van de krat was gevuld met determinatieboeken. Twee plantengidsen (Benelux en Zuid-Europa), een algemene vogelgids, een boek met vliegbeelden van roofvogels, een gids voor amfibieën en reptielen, twee vlinderboeken (idem als de plantengidsen), een algemene insectengids, een boek met dag-actieve nachtvlinders en een libellengids. Ik denk dat ik ze dan wel allemaal genoemd heb. Inmiddels gaat er één vogelgids mee, dat nog steeds. Maar meer niet. We kunnen als we iets niet herkennen ook moeiteloos fotograferen of het geluid opnemen en de een of andere app gebruiken. Of bij twijfel even een NVWC-hulplijn inschakelen van vrienden die van een bepaalde soortgroep veel weten.

We zijn nu bijvoorbeeld in Midden-Duitsland, dicht bij de Elbe, op vakantie. Een paar dagen geleden had Paul een vrouwtje blauwe of grauwe kiekendief gezien. Hij had niet genoeg tijd om haar helemaal goed te determineren, maar had wel een foto kunnen maken. Dan geeft Waarneming.nl een determinatie met percentage van de zekerheid. Voor 87% zeker een blauwe en voor 13% een grauwe kiekendief. Dat is toch geweldig? Alleen maar voordelen!

Determineren

Ik vroeg me wel opeens af waar het woord 'determineren' vandaan komt. Iemand die 'terminaal' is heeft niet lang meer te leven. Zit daarin een verband met het woord 'determineren'? Nou, gelukkig determineren we in de eenentwintigste eeuw niet meer door vogels te schieten, zoals de grondlegger van de ornithologie John James Audubon in de eerste helft van de negentiende eeuw nog wel deed. Ook verzamelen we geen vlinders meer door ze te vangen en op te prikken.

Het antwoord is te vinden in het Latijnse woord 'determinare', dat vertaald mag worden met 'afbakenen, begrenzen, vaststellen'. Het wordt gevormd uit 'de-', wat staat voor 'door(heen), geheel' en 'terminus', dat wil zeggen 'grens'. De Fransen maakten er 'déterminer' van: de aard vaststellen. En zo kennen wij het woord 'determineren' als het in de biologie op naam brengen van een organisme; dat wil zeggen tot welk taxon (bijvoorbeeld geslacht, soort, ondersoort of variëteit) een bepaald individu behoort.

Europese kanarie

Zo was ik een paar dagen geleden alleen een fietstocht aan het maken. Ik hoorde al enkele dagen overal vogels die mij sterk deden denken aan de Europese kanarie. Zo'n leuke, krassende zang. Paul had al opgezocht op internet of ze hier wel gemeld worden; ja, een enkeling. Maar ik hoorde ze overal, zelfs 's morgens op weg naar de bakker. We hadden een avondje geluiden opgezocht van Europese kanaries en allerlei andere vogels die het zouden kunnen zijn. Maar niets hielp. Ik snapte ook wel dat het onwaarschijnlijk was, dat ik ze toevallig overal hoorde. Maar wat was het dan?

Tijdens mijn fietstocht ben ik een paar keer gestopt om een geluidsopname te maken. Want in de uiterwaarden van de Elbe hoorde ik het ook weer. Daar eentje in die eikenboom en daar antwoordde er eentje uit de wilgen. Raaf erbij, wielewaal erbij, een vink en een tijtjaf en overal die krassende zang. Op een gegeven moment zag ik er ook eentje op een paal gaan zitten en onmiskenbaar het geluid maken dat ik bedoelde. Een grijs, onooglijk beestje en beslist niet het beeld dat ik van een Europese kanarie had. En 's avonds de opnamen terugluisterend, konden we vaststellen dat het een grauwe gors was. En onderweg naar de bakker had Paul enkele heggenmussen gezien en gehoord. Die grauwe gors zij me vergeven, maar een heggenmus?! In het vroege voorjaar kan ik die prima herkennen. Maar nu uit zijn context gehaald en met allerlei andere

Met de klok mee: Europese kanarie, heggemus, grauwe gors en digitaal-analoog

geluiden erdoorheen opeens niet meer. Dankzij de techniek weer een mysterie opgelost!

Overigens hoorde ik een paar dagen later, wederom alleen op stap, een echte Europese kanarie. Dit geluid was eenzelfde krasje, maar dan veel langer. Een opname en de app Merlin bevestigden het: dankzij de techniek had ik toch nog mijn Europese kanarie!

Bagageruimte

Wat moeten we nu met al die bagageruimte als we op vakantie gaan? We kamperen niet meer, maar huren doorgaans een huisje. Dus dat scheelt al een heleboel aan tenten, slaapzakken en kookspullen. En onze zoon is bijna zeventien, dus dat maakt ook veel uit ("Hoe jonger het kind, hoe meer spullen.") En toch: we zitten altijd behoorlijk vol. Hoe dat kan?

De hoeveelheid apparatuur die meegaat is in de afgelopen jaren alleen maar uitgebreid. Er gaan inmiddels twee laptops mee met de familie Van Veen-Geleedst en een rugzak vol fotoapparatuur. We zouden ook beslist niet meer zonder elektriciteit of wifi kunnen. Er gaan zelfs twee elektrische fietsen mee. Ja, die boekenkrat van weleer is gewoon vervangen door een paar apps en heel, heel veel accu's, snoeren en opladers! 📱

Big Day 2024

10 – 11 mei

Team Krullevaer wint 23ste Big Day met spectaculaire soort

door Louis van Oort

De 23ste Big Day van de NVWC is met grote voorsprong gewonnen door Team Krullevaer, bestaande uit Tom Zeegers uit Culemborg en Louis van Oort uit Geldermalsen. Ze wonnen de Gouden Snip door onder meer een witoogend te vinden, een vogelsoort die pas één keer eerder in Culemborg en omstreken was gezien.

*De deelnemende teams, enkele minuten voor de start.
Dirk van Opheusden*

De Big Day is een jaarlijkse wedstrijd in het tweede of derde weekend van mei, waarbij teams van twee personen in het werkgebied van de NVWC - een gebied van ongeveer 80 km² (globaal tussen Culemborg, Beesd en Buren) - in 22 uur tijd zoveel mogelijk vogelsoorten moeten proberen te vinden. Daarbij mogen zij alleen gebruik maken van een fiets als vervoersmiddel. Deze keer vond de Big Day plaats van vrijdag 10 mei 19.00 uur tot zaterdag 11 mei 17.00 uur.

Gunstig weer

De weersomstandigheden waren deze keer vrijwel ideaal, en dat gebeurt zelden tijdens de Big Day, waar doorgaans vooral wind maar ook regen een extra afmattende factor zijn. Deze keer was er weinig wind, was het zonnig maar niet te warm, zodat de teams zaterdagmiddag weliswaar moe maar niet volledig uitgewoond terugkeerden bij ons clubhuis, De Steenuil. Verder was uitgerekend tijdens de Big Day-nacht overal in Nederland het Noorderlicht waar te nemen, wat al jaren niet meer gebeurd was. Het zorgde voor magische momenten bij verschillende deelnemers.

Streng doch rechtvaardig

Opvallend genoeg was er deze keer geen publiek om de deelnemende teams juichend binnen te halen. Het zal ongetwijfeld aan het lange Hemelvaartsweekend gelegen hebben, waarin veel mensen een weekendje of langer weg waren. Gelukkig was daar wel de onvolprezen Dirk van Opheusden, die de rol van jury op zich nam (en de teams onderweg ook van koekjes kwam voorzien). Zeer streng doch rechtvaardig velde hij het oordeel over de lijsten waarmee de teams op de proppen kwamen. Na zijn finale oordeel kon hij de einduitslag bekendmaken en tot slot de Gouden Snip uitreiken. Dirk, bedankt dat je deze taak op je wilde nemen. Je deed dit zo goed dat je zou kunnen overwegen hier wat meer mee te doen (OM of zo).

Totaal 120 soorten

De vijf teams namen in totaal 120 soorten waar, tien soorten minder dan het record van 2023. Zeegers en Van Oort zagen en hoorden 114 vogelsoorten en wonnen daarmee de hoofdprijs: wisseltrofee de **Gouden Snip**.

*Tijdens de Big Day-nacht was het
noorderlicht te zien. Job de Boer*

*De witoogeend zat ver weg, maar werd toch
knap ontdekt door Tom. Gerrit Jan Klop*

*Juryvoorzitter Dirk van Opheusden
reikt de Gouden Snip uit aan Tom
Zeegers (rechts) en Louis van Oort
(midden). Daniël Beuker*

Op respectabele afstand werden Bas Engels en Astrid Potiek tweede, met in totaal 107 soorten. Daniël Beuker en Job de Boer pakten de derde plaats (105), terwijl Gerrit Jan Klop en Martine Kriesch vierde werden (100). Het team van Petra Ringenaldus en Nina de Rooij sloot de rij met 90 soorten, een stevige verbetering van de 76 die ze vorig jaar bij hun debuut hadden.

In totaal zagen en/of hoorden de vijf teams dus 120 soorten, waaronder zeldzaamheden als roerdomp, smelleken en grote gele kwikstaart.

Friet en bier

Na afloop konden de uitgehongerde Big Dayers zich storten op een gezonde friet & snack-maaltijd, terwijl ze al Grimbergen en Palm drinkend de sterkste verhalen op elkaar loslieten. Een heerlijk einde aan een top-etmaal.

Veel dank aan alle deelnemers maar zeker ook aan Daniël en Job, die deze onvervalste NVWC-klassieker ieder jaar organiseren. Voor de Big Day 2025 hebben ze de data nu al aangekondigd: 9 en 10 mei. De complete soortenlijsten van de team zijn te vinden op: [Natuur- en Vogelwacht Culemborg \(waarneming.nl\)](https://natuur-en-vogelwacht.culemborg.nl). 🦆

De Culemborgse Big Day 2024

Waar zit toch die heggenmus?!

door Tom Zeegers

De Big Day heeft weer plaatsgevonden! Bij de aankondiging door de organisatie (Daniel en Job) werden de teams gevormd.

Tijdens deze editie mocht ik een team vormen met Louis, Team Krullevaer!

Dáár zit die heggenmus!
Paul van Veen

Na periodes met regen en wind uit noordelijke richting, leek het erop dat tijdens de Big Day de omstandigheden gunstiger werden. Een warmere periode, wind uit oostelijke richting en geen neerslag. Voorafgaand aan de start op 10 mei, had ik voor mezelf een korte werkpauze ingelast, om vanuit de tuin even in de lucht te kijken. En dit resulteerde al in een overvliegende grauwe of steppekiekendief, helaas ongedetermineerd. Kortom, een goed voorteken.

Iets voor 19.00 uur verzamelden we ons allen bij het gebruikelijke startpunt. Na wat officiële mededelingen, kon jurylid Dirk het fluitsignaal geven, waarna de teams zich in rap tempo verspreidden. Louis en ik besloten om naar de Steenwaard te gaan, evenals het team van Job en Daniel. We misten de pont net, maar dat gaf niet. Het wachten gaf ons de gelegenheid om alvast wat algemene soorten in te kloppen. Tussendoor vloog al een Pontische meeuw langs over de Lek, een mooi begin. Eenmaal aan de overzijde verkenden we de Steenwaard. Al redelijk snel vloog er ook een geelpootmeeuw langs. Qua meeuwen zat het al best mee.

Witoogend

Vanaf de noordzijde konden we de plassen van de Steenwaard goed overzien. Een prachtig gebied en in beginnend avondlicht kwamen de kleuren van de krooneenden prachtig tot uiting. Na wat scannen viel mijn blik op een opvallende ietwat donkergekleurde eend, met een roodachtige glans. Meteen kwam de gedachte in me op dat dit wel eens een witoogend kon zijn. Snel de telescoop erop om deze eens wat naderbij te bekijken, en warempel, het was er echt één! Een fraai mannetje. Ook Louis kreeg deze vogel snel in beeld. De toon was gezet, na nog geen uur hadden we al een zware bonussoort, en wat voor één!

Terwijl er bij ons maximale euforie heerste, zagen wij dat Daniel en Job, die circa 30 meter verder stonden, nog niets in de gaten hadden. Na zeer kort overleg, besloten we om de aanwezigheid van de witoogend aan hen te verklappen. Uiteraard werd deze soort ook gemeld aan Dirk, die de aanwezigheid (zonder locatieaanduiding) kenbaar kon maken aan alle teams via de app. Alsof dat niet genoeg was, vloog er ook nog een havik over, een fijne Big Day-soort.

We besloten onze route te vervolgen richting de Goilberdingerwaard. Terwijl het al aardig begon te schemeren, konden we nog genieten van de watervogels die zich hier manifesteerden. Naast de

reguliere soorten die je hier aan kunt treffen in deze periode, zagen we ook grote zilverreiger en appelvink. Meest bijzonder was echter een koppel smient, apart om deze aan treffen medio mei. Eenmaal donker, was het tijd voor uilen. Waar steenuil, kerkuil en ransuil erg vlot konden worden genoteerd, bleven we steken op bosuil. Een mazzeltje hadden we nog met een overvliegende waterral. De bosuil lukte niet, die moest dan maar in het ochtendprogramma.

Strategische plek

Na een korte slaappauze, konden we de Big Day hervatten. Eerst maar eens de bosuil inhalen, dit lukte verrassend snel nabij de Plantage. Via Pavijen, waar we zwarte roodstaart oprodren, fietsen we naar de Regulieren toe. Nog voor het licht worden hoorden we soorten als nachtegaal en roepende boomvalken. We fietsten verder, naar het uiterste zuidoosten van het werkgebied, richting Tricht. Hier wist Louis een plek voor grote lijster en patrijs. Beide lukten, en we fietsten terug richting de Regulieren. Hier besloten we te gaan ontbijten op een strategische plek. Het achtergronddecor bestond uit de zang van wielewaal, raaf en vele andere vogels. Qua vogeltrek hadden we eerder in de ochtend een overvliegende bruine kiekendief, maar tijdens het ontbijt werden we verrast door een laag overvliegende vrouw smelleken. Weer een mooie soort voor de Big Day.

Grootste verrassing

Hierna volgde een rustig interval, een tijdje zonder nieuwe soorten. We waren wel hard op zoek naar gekraagde roodstaart. Een aantal gekende plekken lukte niet, maar uiteindelijk kwam dit toch nog goed. Tijdens het fietsen in noordelijke richting, kwamen we er alsnog één tegen, evenals de eerste overvliegende wespensdieven. Een grote verrassing was echter een rondhangende grote gele kwikstaart. Weer een goede Big Day-soort.

Het ging al richting de middag en de temperaturen begonnen aardig op te lopen. Met veel moeite konden we nog een snor uit het vuur slepen, voordat we de Regulieren verlieten en richting de Lek fietsten. Kleine bonte specht en matkop konden we helaas niet waarnemen. Bij de Goilberdingerwaard, dit keer aan de zuidzijde, hielden we lunchpauze en namen we de gelegenheid om de administratie bij te werken. We zaten net aan over de 100, en vanaf nu werd het sprokkelen. Een overvliegende stormmeeuw was weer een mooie +1, maar dit moment luidde ook een periode in waarin we twee uur lang geen nieuwe soort konden noteren. Diverse plekken

*Uitgehongerde Big Dayers aan een gezonde maaltijd.
Daniël Beuker*

*Lekker sterke verhalen uitwisselen na afloop.
Daniël Beuker*

langs de Lek werden bekeken, de Plantage werd afgezocht, maar zonder succes.
Vanaf de telpost in de Redichemse Waard, konden we in de verte veldleeuwerik horen zingen. Eindelijk weer een soort erbij. De tijd begon nu wel te dringen en het aantal soorten stagneerde. Maar we moesten nog langs de Beusichemse Waard (de Kerswerf). Eenmaal aangekomen kregen we binnen een tijdsbestek van nog geen kwartier een injectie aan vijf nieuwe soorten! Dan gaat het ineens weer snel. Het betrof enkele reguliere soorten, maar we hadden ook mazzel met lepelaar en groenpootruiter. Gaandeweg drong tot ons door dat we nog geen heggenmus hadden.

Toch nog heggenmus!

Op naar de volgende plek, de grote zandwinplas aan de noordzijde van de Regulieren. Twee jaar terug had ik hier tijdens de Big Day met Gerrit Jan een kolgans. Deze is vleugellam en bleek ook tijdens de voorbereiding in 2024 nog aanwezig te zijn. In de ochtend lukte deze soort niet, maar in de middag werd het ons makkelijk gemaakt. Omdat er werkzaamheden werden uitgevoerd rondom de plas, bevonden alle ganzen zich in dezelfde hoek. Even scannen, en weer een +1.

Inmiddels zaten we op 113 soorten. Voor Louis betekende dit een evenaring van zijn persoonlijk dagrecord tijdens de Big Day. Inmiddels begon de eindtijd in zicht te komen. We besloten naar de Plantage te gaan, hier konden nog boomklever, vuurgoudhaan en heggenmus. Met name het nog niet binnen hebben van de heggenmus zat ons hoog. Dit kon toch niet waar zijn? We scanden tuinen in woonwijken en liepen rond door de Plantage. Een half uur voor tijd, gebeurde het. Louis stootte een vogel op, die op een hek ging zitten. En ja hoor, een juveniele heggenmus. Wederom maximale euforie! Met 114 soorten op zak, konden we wel eens een aardig eind komen en met een goed gevoel fietsten we naar het verzamelpunt. De uitslag is inmiddels bekend. 🦉

*Jury-eindbaas Dirk, tussen organisatoren Daniël en Job.
Daniël Beuker*

*Jury-eindbaas Dirk; streng doch rechtvaardig.
Louis van Oort*

Aha, op die manier!

Het verhaal achter de foto **Mijn nieuwste ringlifer**

De visarend poseert mooi en de twee geelpootsecondanten maken het plaatje helemaal af.

Op de gecropte foto is goed te zien dat de algemene kwaliteit niet heel geweldig is, maar de ring is prima afleesbaar voor deze afstand. Later bleek uit de life history dat de vogel in 2010 in de nabije omgeving was geringsd en daarna ook alleen in hetzelfde gebied was afgelezen.

door Mario Huizinga

Een 'lifer' is onder vogelaars een bekend begrip: de eerste keer dat je een vogel van een bepaalde soort ziet. Persoonlijk boeit het mij niet zo, maar ik kan wel extra genieten van elke ringlifer: de eerste keer dat ik de ring van een nieuwe soort aflees.

Een visarend stond al jaren hoog op mijn verlanglijstje. Toen ik in 2017 in Portugal was om ringen van grutto's af te lezen, zag ik een geringde visarend op een paal, maar hij vloog weg voordat ik hem in de telescoop had. Ik beloofde mezelf dat ik er snel alsnog een zou aflezen, maar het duurde een stuk langer dan ik had verwacht.

Hij heeft een ring!!!

In februari dit jaar was ik in Doñana, in het zuiden Spanje. Ik heb daar grutto's afgelezen, ooievaars, lepelaars, enkele kluten en veel flamingo's. Ik reed langzaam in mijn auto over een stil weggetje langs het water, toen ik een stukje verderop een visarend op een paaltje zag staan. Ik trap op de rem, pak mijn verrekijker en: hij heeft een ring!!! Vol adrenaline open ik voorzichtig het portier... maar meteen vliegt de vogel op en verdwijnt in de verte. Neeeee! Ik was zo boos op mezelf dat ik deze kans had verprutst.

De rest van de dag kon ik nog veel ringen aflezen en heb ik me op zich goed vermaakt, maar het rotgevoel bleef knagen. Daarom besloot ik tegen het eind van de middag nogmaals hetzelfde weggetje op te rijden. Langzaam, alert en voorzichtig nader ik de bewuste plek... en ja, hij zit er weer! Uiterst voorzichtig zet ik de auto op meer dan 100 meter afstand dwars op het weggetje, zodat ik ongezien

kan uitstappen. Ik pak mijn telescoop, statief in de lage stand, en kijk voorzichtig om het hoekje van de auto. De ring is goed zichtbaar en leesbaar: geel 74. Belofte ingelost.

Digiscoping

Zo'n moment vraagt uiteraard om een foto. Voor de meeste fotocamera's, zelfs met telelens, is de afstand te groot, het lukt dan niet om de ring fatsoenlijk leesbaar in beeld te krijgen. Met digiscoping kun je vanaf grotere afstand nog wel foto's maken met voldoende detail. Mijn telescoop heeft standaard een vergroting van maximaal 70x, en met de 1.7x extender (tussenring) die ik er altijd op heb zitten is de uiteindelijke vergroting tot 120x.

Ik haal mijn telefoon uit zijn normale hoesje en doe hem in het hoesje waar ik een speciale adapter op heb gelijmd, met de lens van de telefoon precies in het midden van de adapter. De adapter schuif ik op mijn telescoop en het zit meteen goed vast. Ik open de foto-app en maak direct een eerste foto. Alles is onscherp. Dat is geen wonder, want ondanks windstil weer beweegt de digiscoop te veel, zelfs bij het heel licht aantikken van de telefoon om een foto te maken. De digitale timer van de foto-app biedt uitkomst. Ik zet de timer op 3 seconden, zacht tikje, wachten, duimen dat de vogel niet net nu wegvliegt, en... ja, gelukt!

Een perfect einde van een mooie dag. 🐦

COLOFON

Hak-al is een uitgave van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg en wordt gratis onder haar leden verspreid.

NATUUR- EN VOGELWACHT CULEMBORG (NVWC)

Steenovenslaan 20
4101 AM Culemborg
Triodosbank: NL53TRIO 0781 404 312
KvK Tiel : 40156764
e-mail : post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl
NVWC op Twitter: @NVWCulemborg

ISSN 2950-6204

ANBI

(Algemeen Nut Beogende Instelling)
De NVWC is een ANBI-instelling:
een gift aan de NVWC is aftrekbaar van het
belastbaar inkomen.

REDACTIE

Hoofdredacteur: Louis van Oort
Gabrielle van Appeldoorn
Berry Lucas
Vormgeving: Eric van Grieken
hakalopmaak@gmail.com

DRUK

BladNL
Opplage: 425 exemplaren

VRAGEN OVER BEZORGING

Johan de Kruif 0345 - 515 767
Distributie:
Joke Andringa, Marten Batterink,
Ans van den Berg, Yme Jan en Jaaike Bosma,
Jan Dirk Buizer en Mirjam Melman,
Carolien Duivenvoorde, Jannus Geleedst,
Marga Gerards, Jurgen Geven, Gerdt Greve,
Caroline van der Laan, Jeroen en Jhemila
van Leeuwen, Yvonne Jakobs-Lommers,
Leo van der Kooij, Annemarie Roelink,
Wim en Carla Rubers, Winny Verdouw,
Marja ten Voorde, Harry van de Warenburg,
Frans Waroux

Overname van artikelen, tabellen en schema's
is alleen toegestaan met de volgende bron-
vermelding. "Bron: Hak-al 02-2024, Natuur- en
Vogelwacht Culemborg." Overname van foto's
of illustraties is zonder toestemming van de
fotograaf of illustrator niet toegestaan.
De redactie behoudt zich het recht voor
aangeleverde artikelen in te korten, aan te
passen, niet te plaatsen en aangeleverde
afbeeldingen niet op te nemen.

www.nvwc.nl

ADRESSEN EN INFO

BESTUUR

Contact opnemen met bestuur kan door te
mailen naar bestuur@nvwc.nl of te bellen.

Kars Veling (voorzitter)

0345 - 531 689

Martin Heerschop (secretaris)

0345 - 520 380

Johan de Kruif (penningmeester)

0345 - 515 767

Gijsje van Ingen

nvwc.vaningen@gmail.com

Theo de Jong

0345 - 519 946

Ruud Post

VERTROUWENSPERSOON

Carolien Duivenvoorde
carolienduivenvoorde@pscd.nl
0345 - 505 423

INSECTENWERKGROEP

Kars Veling
0345 - 531 689
insectenoor@nvwc.nl

JEUGDGROEP

Maartje van der Ploeg
06 - 10 75 98 66
Ewoud van der Ploeg
06 - 28 06 36 81
jeugdcoor@nvwc.nl

KNOTWERKGROEP

Harry van de Warenburg
06 - 44 70 47 54
knotcoor@nvwc.nl

LEZINGEN EN CURSUSSEN

Annette van Berkel
0345 - 531 689
lezingcoor@nvwc.nl

NESTKASTWERKGROEP

Harry van Warenburg
Gerrit van Utrecht
nestkastcoor@nvwc.nl

PLANTENWERKGROEP

Bram Schenkeveld
bramschenkeveld@gmail.com

TUIN- EN KLUSWERKGROEP

Frans Waroux
0345 - 515 393
kluscoor@nvwc.nl

VOGELWERKGROEP

Gerrit-Jan Klop
06 - 51 14 86 42

ZOOGDIERENWERKGROEP

Jurgen Geven
0345 - 533 756
zoogdierenoor@nvwc.nl

VRAGEN OVER INSECTEN

Annette van Berkel
0345 - 531 689
lezingcoor@nvwc.nl
Ewoud van der Ploeg
Agrius_convulvuli@hotmail.com
Maartje van der Ploeg
peetmaartje@hotmail.com

Handboek **Vogels** van Nederland

Het 'Handboek vogels van Nederland' is niet zomaar
een vogelboek, maar een schitterende uitgave voor
iedere rechtgeaarde vogelaar. Gevorderd, begin-
nend, of zelfs wannabe. Alle credits gaan natuurlijk
naar de auteurs Luc Hoogenstein en Ger Meesters,
en naar KNNV Uitgeverij.

Het boek beschrijft van ruim 300 vogelsoorten waar
en wanneer je ze kunt tegenkomen in Nederland,
hoe het leefgebied eruit ziet en wat de trend is.
Alle broedvogels, doortrekkers, zomervogels en
wintergasten komen aan bod, evenals een aantal
zeldzame soorten en exoten. Van aalscholver tot
zwartkop en van alk tot zeearend.
Hardcover voor € 34,95. ISBN: 9789050119412

Als Hak-al-redactie zijn we trots op bijdragen aan
dit boek in de vorm van de proeflezing door
Gabrielle van Appeldoorn en de eindredactie
door Louis van Oort.

De NVWC-jeugd *dat ben jij!*

Door Maartje van der Ploeg

Heb jij zin om met ons mee op pad te gaan? We ondernemen van alles: struinen langs de rivier op zoek naar mooie natuurschatten, water-beestjes scheppen in de Zump, 's nachts speuren in de Plantage op zoek naar nachtvlinders, of gezellig samen de nachtvlinderval leeghalen en kijken wat er allemaal ingevlogen is. Kortom: lekker buiten zijn in de natuur, samen met leeftijdsgenootjes.

Op 6 juli gaan we in de mooie grote bloemrijke achtertuin van Margreet de Nie een nachtvlinderval legen! In de nacht van 5 op 6 juli zet Margreet een nachtvlinderval in haar tuin neer met een felle lamp aan. In de nachtelijke uurtjes zullen er vast heel veel bijzondere nachtvlinders op de bloemen afkomen om even lekker te snoepen.

Op 6 juli gaan wij in de ochtend de val legen. De activiteit is in de ochtend omdat de nachtvlinders niet de hele tijd in de val kunnen blijven zitten. Te lang is niet goed voor ze, dan kunnen ze in de emmer hun vleugeltjes kapot vliegen.

Je kunt je opgeven via jeugdcoor@nvwc of in de groepsapp. De jeugdactiviteiten zijn bedoeld voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar en vinden elke 3 à 4 weken plaats op zaterdag.

Agenda NVWC

In de Tsjiepp en op de website wordt de actuele stand van zaken over de activiteiten bijgehouden.

**Deadline inleveren kopij Hak-al 2024 – 3:
18 augustus 2024**

www.nvwc.nl

